

50487

A HÉT

HUSVÉTI SZÁMA — 1902.

BÖCKLIN: NÁSZUTAZÁS.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— 2 — Budapest, márczius hó 30. — 2 —

Április 1-jével kezdődik az új évnegyed.

Azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése márczius végével lejárt, tisztelettel kérjük, hogy előfizetéseiket hova előbb megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési feltételek: Egész évre 20 kor. Félévre 10 kor. Negyedévre 5 kor. Mutatványszámok ingyen.

A HÉT kiadóhivatala,
VIII. ker. Rökk Szilárd-utca 18. szám.

Krónika.

Feltámadunk!

Nagypéntek.

Nekigyürkőzöm az ünnepi cikkeknek, az alkalmi bölcsekedéshez. Uram istenem, aki megengedted, hogy e szép világot meglássam és megköveteled, hogy nézzem, amikor már nem vagyok rá kíváncsi, segíts. Ezen az ünnepen érintkezik az élet és a halál. Szép, magasztos, oly jó volna kis gyerek lenni s örülni a husvéti tojáshoz, ifju embernek lenni és belemerülni a szimbolum mélységébe, melyet csak lángoló lélekkel és buzgó rajongással kémlelhet az ember. Amikor azt hiszi, hogy gondolkodik, pedig csak álmodik és eszébe jut neki egy és más.

Meghalunk és feltámadunk! A halált tudjuk, a feltámadást pedig hiszszük, de nem reméljük. Ez a világ most azért oly szomorú, mert az emberek nem remélnék többé. Avagy igen? Reméled-e, én beteg hazám, hogy holnap egészséges léssz? Te durva öklű munkás, van-e reményed abban, amiért a katonák puskái elé is állsz? Te tudós, remélsz-e még a bölcsek kövétől s te művész, reméled-e, hogy valamikor neked áll a világ? Remélsz-e, szerelmes ifju örökkévaló szerelmet és a meghallgattatástól boldogságot?

Ez a világ a nagy isten remeke, melyen végesvégtelen kontárkodik az ember, hogy valahogyan tűrhetővé tegye. Az isten remeke az ember kontár férczműve. Arra való, hogy belekapaszkodjunk és kikiváncsozzunk belőle. Meg kell halnod, szegény ember? Ne félj tőle, ez a lét csak megpróbáltatás volt, oda túl vár rád az igazi élet. Feltámadunk! Élned kell, boldogtalan ember? Ne jajgass, és ne tépd a hajad, úgy sem tart soká és eláll a szived verése — odalent már nem fáj semmi. Nincs különbség seb és balzsam között, ugyanannak az eszmének két arca

van, ugyanaz az arcz biztat és rémit. S az ember jár a maga útján és minden attól függ, milyen látása van.

Gyűlnek az emberek a templomban s amit magukkal visznek, az régi századok hangulata, ráragasztva a mának röghöz tapadt alantasságára. Hol az a kor, amikor isten fiában isten fiát siratták? A nagy megváltóban az emberiség lelkének megváltását látták? Én Jézusom, hiába szenvedtél istenhalált, az emberiség nincs megváltva, mert im, rosszul megy minden üzlet. Pang az ipar, koplal a kereskedelem és a szegény földbirtokos nem tud megélni. A milliomosok nyomorognak, mert pénzük holtan hever és nincs számára föltámadás. Ugy jajgatunk most közgazdasági alapon, mint hajdanában megdicsőült rajongásban. A nyomoron keresztül fakadnak a lélek sebei és a gyomron keresztül várjuk a megváltást. Hajdanában másképp volt, akkor a lélek hitén keresztül enyhült a földi nyomor és te, uram istenem, egy halból tudtál táplálni ötezer éhes embert, mert a lelkek tele volt hittel. Ma ötezer halat adj egynek, hogy tudjon hinni és lélekben gyarapodni. Akkoriban a viharos tengeren is ur volt a hit és elcsöndesedtek a hullámai, ma egymást hányjuk a tengerbe, lapáttal verjük le a hajókba kapaszkodók görcsös ujjait s ha fuldokló szájukba tolul a sós halál, utánuk kiáltjuk: föltámadunk!

Én csodatevő istenem, a gonoszt üzd ki belőlünk, de ne engedd meg neki, hogy disznainkba szálljon, mert mi lesz belőlünk, ha megrömlik az állat és megszűnik a sertéskiviteli forgalom?

Ne keltsd életre a holt leányzót, mert már rámondottuk: jobb neki így, ki tudja, mi várt volna reá. Ne kegyelmezz meg a házasságtörő asszonynak, mert mivé válnék a családi életünk, ha a csodatét is bátoritaná asszonyainkat a tiltott boldogság keresésére?

Ne becsüld meg a vámost, mert nyugdijképes állami alkalmazott, aki lenyuzza a bőrtünket. Ne kergesd ki templomainkból a kufárokat, mert ki járna templomba, ha a kufárokat kikergeted onnan?

Nem szomorubb ez a mi életünk, nem is romlottabb, csak alantasabb és hiján van minden föllengzésnek. A költőink hiuk és a prófétáink politikusok. Az igazság pedig a specialisták kezébe került. Nincs, aki az egészet látná, a részletekben kutatja ki-kí a mindenséget s mivel-hogy kicsinyessé vált, hát a részletben látja a mindenséget, mint a kukacz egy karéj sajtban megtalálja a maga világa egyetemét.

Lelketlen az én szavam, de a szívem tele van szomorúsággal. Lám a tavasz is elhagyta az emberiséget s a

nyár üzleti lejárát hirtelenségével szakad majd ránk. A fásult lélek mélyén nyüzsgőnének az elalélt sejtelmek és szálló érzések. Ha ránk virradna még valaha az egész emberek és az egész akarások kora. Ha látnék embert a földön állva és felhőkbe érő fejjel, hatalmas kezét, mely a nap után nyul s nem akarja zsebre vágni, szenvedéseket, miket nem enyhít a közgazdaság és boldogságot, mely belül, a lélek gazdagságából táplálkozik. Ha látnék szomorúságot a mások baján és martiriumot a mások javára — hogy tudnék akkor én is nagy és jó lenni és felhők közé törekedve alázatosan meghajolni a teremtés remeke, a világ, és őrlő férgé, az ember előtt!

Feltámadunk? Igen, úgy, ahogy meghaltunk: kicsinyen. A mennyországot is másnak álmodják most, mint hajdanán. Angyalok karának éneke émelyít, az Ur jobbján ülni unalmas. Julia Romeóját keresi ottan és Shylock az elloptott pénzét, meg az Antonio font husát áhítja ott. Martiromos isten, a te hatalmad is véges, a sirból az égbe viheted a halhatatlan lelket s az elmuló porból keltheted a világ életerejét, de hogy feltámadjon a nagyság, amely kihalt az emberiségből, abban én nem tudok hinni és erre te nem vállalkoztál soha!

Semper.

Tilalomfa.

*Az országúton vén anyóka lépked,
Arczán a gond s a bűnnek száz nyoma.
Bánatos lelkét enyhülésre hívja
A lávol falu kicsi temploma.*

*Harangja hangját messze elröpíti
Szerte a pusztán a tavaszi szél,
Rél virágának, erdők tar galyának
Feltámadásról, életről beszél.*

*Megáll az asszony; összekulcsolt kézzel
Szent áhitattal hallgatja a neszt...
S im, az utszélen, zöldelő csalit közt,
Kis domb fölött feltűnik a — kereszt.*

*Eléje omlik, imáit mormol ajka,
S míg olvasóján könnye átpereg —
A domb mögött, pajkos tréfálkozással
Kaczag fölötté egy pásztorgyerek.*

*»Anyóka, lelkem, jó öreg szemeddel
Elvélted az oltárt, úgy hiszem!
Ilyen utszéli tilalomfa mellett
Nem térdelt még kiüiled senkisé!*

*Én róltam össze, tulajdon kezemmel
Kél száraz ágából, a vetés elé,
Hogy tillva intse a járó-kelőket:
Itt utat törni a tanyák felé!»*

*Az anyóknak enyhülés ül arczán
S menőben így szól: »Fiam tudd meg ezt:
Oltár lesz addig minden összerótt fa,
Míg szenvedésiünk jelképe — kereszt!...«*

Balla Miklós.

A néma bűn.

Irta: LOVIK KÁROLY.

I.

A kis vidéki kávéházban öt katonatiszt szórakozott. Ketten billiárdot játszottak, ketten a foltos márványasztalnak támaszkodva a lökéseken mulattak, az ötödik, egy körszakállas, nehézkes ezredorvos a sarokban ült és a viccslapokat nézegette. Kellemetlen, falusi nyári este volt, a szomszéd söröskertből tamburaszó és kancsóörgés hallatszott át, a baloldali pékműhelyből káromkodás és feleselés. Az apró helyiségre csöpögös olajlámpa vetett fényt; a billiárdasztalra csak kevés világosság esett, a padmalyra annál több: nagy legyek és pókok mászkáltak rajta. A játék, melyet egy hosszulábú, szarvasbőr nadrágos főhadnagy, meg egy tejfölös száju, piros pozsgás fiatal hadnagy folytattak, unalmassá kezdett válni. Az egyik kibiczelő tiszt ásitott, a másik az aprópénzt csörgette zsebében. Már két hete voltak az állomáson s alig várták, hogy tovább menjenek.

Ebben a perczben kinyílt az ajtó s egy alacsony, vászonruhás ember lépett be rajta. A hosszulábú tiszt mulatságosan csücsörítette össze ajkát s letette a dákót. A fiatal hadnagy is nehezen birta mosolygását visszatartani és ravaszán sunyitva a pénztáros-kisasszonyhoz ment, a többiek pedig jókedvű leereszkedéssel néztek a vászonruhásra.

Az ujonnan érkezett vendég valami telekkönyvvezető vagy adóhivatali írnok volt. A tisztek nem érdeklődtek közelebből vagyoni viszonyai és társadalmi állása iránt, nekik elég volt, hogy kedvüket tölthették rajta. Erre Burián ur jó alkalmatosság volt. Soha rossz néven nem vette a vele üzött tréfákat, sőt a tisztek barátkozása hizelgett neki. Amint este bejött a cukrászdába, rendesen egy pohár tejet ivott meg és az ujságokat olvasgatta. Azután letette csontkeretes okuláréját, amely beesett, beretvált arczát a foltozó vénasszonyéhoz tette hasonlatossá és szerényen közelébe ülve, hallgatta a tisztek vitatkozásait. A maga jószántából soha bele nem elegyedett volna a beszélgetésbe; csöndesen, vállait mintegy örök bocsánatkérésre magasra huzva guggolt székén s lassan mozgó szeméit a billiárdasztal lábai felé fordította. Ha valaki hozzája szólt, zavarba jött, az állát simogatta s bizonytalanul felelt. Szeme ilyenkor nagy ijedtséget árult el. A telekkönyvvezető fél kilenczig maradt a kávéházban s aztán előkereste zöld, kopott esernyőjét és alázatosan meghajolva hazabaktatott.

A tisztek mindenféle tréfát engedtek meg maguknak vele szemben. Így megtörtént, hogy a felöltőjét nehéz kövekkel tömötték meg, hogy az esernyőjébe egeret rejtettek vagy a kalapját papírral tömtek ki s bebizonyították neki, hogy a feje a tejivástól kétakkorára dagadt. Elhitették vele, hogy a másfél órára fekvő vasuti állomáson a tehervonat kiszaladt a sinekből és a falu végéig futott, avagy pezsgőport tettek a poharába s mikor Burián vizet öntött, az méternyi magasságra szökött fel. Egyéb hijján ez is jó multság volt és nem került pénzbe. A megtréfált nem neheztelt meg; másnap újra megjelent a kávéházban és zavartan mosolyogva ezt mondta:

— Tegnap megint szépen felültettek az urak.

Az ember szinte azt hihette volna, hogy büszke a farsang-járatására.

Mikor Burián ma este a kávéházban megjelent, az egyik tiszt így szólt hozzá:

— Öreg ur, ma nem iszik tejet. A névnapom van. Legyen a vendégem!

A telekkönyvvezető ijedten nézett szét, kezével nyugtalanul keresgélte háta mögött a levegőben s hebegve felelt:

— Nagyságos uram igen megtisztel... érdememen felül... de én sose iszom bort...

A főhadnagy legyintett a kezével.

— Ez elég szégyen. Ideje, hogy ezt a hibát kiköszörülje. Legyen szerencsém!

A pincér egy tüveg bort és hat poharat tett az asztalra. A tisztek kocshintottak és Buriánnak ki kellett inni a borát. Furcsa érzés volt: a bor köszörülte a torkát s égette a mellét, de azután egyszerre igen kellemesen érezte magát, mintha egy láng gyult volna ki a gyomrában s a második pohár már gyorsabban sietett le a torkán. Mikor a harmadik poharat eléje tették, egyszerre hazagondolt s hosszú feje elkomolyodott. Maga előtt látta feleségét, amint szemét egyforma, szigorú tekintettel a himező rá-mára szegezi s kis fiát, aki most már ágyában fekszik s nem sejtí, hogy apja rossz fát tesz a tűzre. Alázatosan megbiccentette fejét, felkelt és így szólt:

— Köszönöm, nagyságos uram, mára úgy érzem elég volt. Uraim...

— Csak nem akar már menni? — förmedt rá az egyik tiszt jóakaratu durvasággal. — Még egy nótát se énekelt nekünk, moly bácsi.

— Ha nem méltóztatik rossz néven venni... Távoznom kellene... A kis gyerek sincs egészen jól...

— Ez rossz kifogás Burián ur. Csak nem akarja a társaságot megsérteni?!

A telekkönyvvezető fülönkét pirult: hogy ő a hadsereg és a polgárság közt lévő jó viszonyt megbontsa s esetleg kardaffért okozzon!

— Isten őrizzen attól — dadogta és megivott még egy pohárral.

Érezte, hogy a cukrászda lassan, mint a meginduló ördög-motóla forogni kezd vele. Minden mosolygott: a képek a falon, a tükör, a pinczerek, a pénztáros kisasszony, a tisztek buldoggjai, a billiárdasztal pedig mintha mindig két lépést előre és két lépést hátra tett volna. Burián lecsukta szemeit, de a látományok most sem távoztak, csak tüzes karikákba foglalva jelentek meg. Kellemes bágyadtság nehezedett rá, ha nem lett volna a tisztek közt, most nyilván elalszik.

A főhadnagy intett a tejföls képű hadnagynak, aki a pénztárból egy hosszú, szépen rojtozott papírbóbítát szedett elő s észrevétlenül Burián gallérjába dugta. Amint így előre billent fejjel, üstöke felé emelkedő, kék-piros papírbokrétával ült, olyan volt, mint egy bohóc, aki meghúzta a parókája zsinegét. Ez volt a mai est tréfája. A telekkönyvvezető bizonyosan nem veszi észre az élcet s feldiszitve megy végig a városon.

Burián tényleg nem vett észre semmit; félálomban megint maga előtt látta a feleségét, amint szapora öltésekkel himez, és felkelt.

— Most már igazán mennem kell — szólt félénken és előkereste az esernyőjét. — Van szerencsém magamat jóindulatukba ajánlani, uraim.

Most már távozni engedték. A tisztek még megitták a maradékbort s aztán átmentek az ebédlőbe.

II.

A telekkönyvvezető lassan ballagott haza. Megmegállt utközben és furcsán mosolyogva hallgatta a tamburaszót, azután egy bokorról letépett egy pár szál jáz-mint s elhatározta, hogy a feleségének viszi. Néha csiklándozást érzett a tarkóján s hessegetett a kezével.

— Nem mégy te sehonnai — dörmögött vissza — adta haszontalan legye.

De a légy nem akart elszállani.

— Hát ha éppen úgy tetszik — nevetett Burián — gyere velem. Majd megszököl, ha egy pár napig kopalsz. Mert nálam, fiam, ugyan nem találsz semmit.

Többet nem törődött a légyvel s így a papiros-bóbíta csöndesen lengett utána. A járó-kelők megfordultak utána és nevettek, de a telekkönyvvezető nem vett észre semmit, szemével az ut köveire célzott, mert érezte, hogy ki akarnak siklani a talpai alól.

Mikor hazatért, feleségét a konyhában találta: egy kis baltával jeget tört. Burián bizonytalanul nézett a sovány, gondterhelt arcú asszonyra, aki háttal állva feléje, nem látta, amint ura a konyhába lépett. De csak egy pillanatig csodálkozott, aztán egyszerre nagy ijedség fogta el; eszébe jutott, hogy mikor a főnök halálán volt, akkor is jeget törtek a konyhában.

— Valaki beteg? — dadogta rémulten.

Az asszony feléje nézett, leejtette a baltát és egyszerre keservesen sírni kezdett.

— Ki beteg? — kérdezte még egyszer a férfi s homlokán hideg verejték gyöngyözött.

Felesége a szoba felé mutatott.

Burián ledobta az esernyőjét és tágra nyílt szemmel, szájjal rontott be az ajtón.

A kis kuczkóban gyér világosság mellett állt az orvos és a gyerek ütőerét mérte. A kis fiu csöndesen, félrefordulva feküdt, szeme komolyan nézett a padmalyra. Csak a lélegzetén hallatszott, hogy beteg, mintha messziről kellett volna levegőt merítenie, torka hörgött s tüdeje füttyölt.

Az ember odaszaladt az ágyhoz és megfogta a kis fiu kezét. Forró volt és izzadt.

— Mi bajod van édes kicsi fiam? — nyögte és könyei végigpergettek fakó arcán.

A gyerek nem felelt, csak komolyan, hallgatagon nézett a padmalyra.

— Orvos ur! — rikácsolt Burián és térdre esett az orvos előtt. — Mi történt az én szegény kis fiammal? Mit csináljunk... az életemet, vedd el Isten inkább az én életemet... — dadogta egész testében remegve.

Az orvos megmosta a kezét.

— A baj komoly, uram, — mondta halkan. — Jó volna, ha még egy orvost hívnánk.

— Talán az ezredorvos ur — suttogta Burián.

Az orvos bólintott.

— Jó. Én majd érte megyek és a gyógyszerertárba is beszólok — mondta kalapja után nyulva. — Addig tegyenek rá friss borogatást.

Burián egyedül maradt a gyerekkel. Leült mellé az ágyra, fejéhez hajtotta fejét és reszkető kezével simogatta izzadt, összebodrozódott haját.

— Akarsz valami játékot, kis fiam? — kérdezte dörmögve és körülnézett a gyerekoszoba szegényes babái és háromlábu állatai között.

A gyerek nem felelt. Mintha évtizedekkel öregedett volna meg, szeme komolyan nézett maga elé, úgy látszott, hogy valami nagy kérdésen gondolkodik.

— Beszélj egy szót, édes kis fiam — könyörgött az apja kétségbeesve. — Szólj apádhoz, hiszen mindig szerettelek, mint senkit ezen a világon, ugyebár?

A kis fiu megmozdult és elnézett a feje fölé.

— Itt van a temetés — mondta lassan — ott áll a ló.

Burián rémulten vetette rá szemét. Nem birt felelni, csak vékonyan, állati hangon sirt, ahogy az ember temetéseken férfiakat hall zokogni.

A gyerek elbámult a feje felett.

— Ott áll a ló — folytatta s minden szavára rémes hörgés volt a viszhang — ott van a bokrétája a fején.

Az apa reszketve nézett hátra. Csak a pusztát látta.

— Nincs ott semmi, kis fiam — felelte megtörtén — ne félj.

— Ott a tollbokrétája rajta — ismételte a gyerek fáradtan. — Én jól látom, atyám.

Arcza elkényszeredett, komor szeme megint a padmaly felé fordult. Burián felállt és kezét fejére szorítva várt valamire, talán a csodára, mely ezt a szörnyű álmot elűzze. Teljes egészében érezte kicsiségét és gyöngeségét; még egy légygyel se tudott volna megbirkózni, nemhogy ezzel a rémmel, mely egyre jobban zakatolva közeledett feléje.

Az ajtó kinyílt s a két orvos meg az asszony beléptek. Az ezredorvos egy pillantást vetett a szobára s az ágyat kereste. Ölébe vette a gyereket s míg az asszony gyertyákat gyújtott, a kis fiu szájába nézett. Aztán összeharapta az ajkát és kémlő tekintetet vetett a telekkönyvvezetőre. A másik orvos megértette mit akar s az asszonyt magával vitte a szomszéd szobába.

— Barátom — szólt az ezredorvos komolyan, ahogy Burián még sose hallotta beszélni — a baj nagy. Ön férfi; nyíltan fogok beszélni.

A telekkönyvvezető térdei reszketni kezdtek.

— Így van ez mindnyájunkkal — szólt a doktor komoran — és...

Szeme, amelyet eddig oldalt fordított, egyszerre Burián fejére esett. Az összetört ember széles fülei megett ott lebegett az esteli szórakozás tréfája: a kék és piros papírfodrok jobbra-balra billentek s összevegyültek nedves, gyér hajával.

Az ágyból kétségbeesett, tompa köhögés hallatszott, mintha messze valami koporsót szögeznének s az apa odaugrott, hogy megviaskodjék a láthatatlan rémmel.

Az orvos észrevétlenül kivette gallérjából a bóbítát és zsebetette.

III.

A kis fiu lelke reggelre elköltözött.

Az orvos komoran, összehúzott szemöldökkel ment a kaszánya felé. Az ezred éppen hazatért a gyakorlatról s a fiatal hadnagy mosolyogva ült ficzánkoló paripáján. Friss nyári nap volt, a kis város ragyogott a verőfényben, a gyöngye keleti szél végigfodrozta a hársak lombjait. A doktor intett a hadnagynak.

— Tudod mi történt avval a szerencsétlennel, akit az este megtérítettünk?

A tiszt nevetett s egy földszintes ház felé tekintgetett, amelynek csipkefüggönyei jobbra-balra lebegtek.

— Talán megártott neki az ital? — kérdezte félvállról.

Az orvos szembe nézett vele.

— A kis fia meghalt hajnalban — szólt csöndesen.

A hadnagy összereszt és elfordította szemét a földszintes házról. Alapjában jó fiu volt és egy legyet sem tudott volna bántani, csak azt tette, amit a többitől látott. Arcza most egyszerre kipirult és fogai ajkát harapták.

— Szerencsétlen ember... És mi még bolondot üztünk vele... Fejbe szeretném magamat vágni — tette hozzá nyersen.

A doktor megvonta a vállát s aztán így szólt:

— Szegény gyerek, talán jobb neki így... De egy dolgot igazán röstellek. Tudod mi volt az utolsó szava? A temetési kocsi lovát látta maga előtt és azt mondta neki: »Ne bánts.«

— Hallucinált?

Az orvos elfordította tekintetét és úgy felelt:

— Félig az volt. Az apja nyakára tűzött bóbítát nézte tollbokrétán...

A hadnagy elsápadt és tágra nyílt szemmel nézett barátjára. Végtelen undor fogta el maga iránt s szeméből hir-

telen könnycsepp szaladt végig az arcán. Ebben a percben kezet csókolt volna annak, aki leszidja, mint egy hitvány gazembert vagy összetöri rajta a kardját. Maga előtt látta a fuldokló kis fiut, a szegényes szobát s az ügyefogyott apát, amint szomorú, beesett öreg asszony-arcza megett a czipra papirosok libegnek... Leugrott a lóról és sapkáját szemére húzva, öntudatlanul indult neki a mezőknek. Füle zugott, a belsejében pedig mondhatatlanul kint érzett, mintha valami utálatos folyadék szaladt volna szét az ereiben. A szembejövőök csodálkozva tértek ki az utjából, egy kutya pedig, amelyik valami paraszttal ballagott, utána futott és vadul ugatott rá.

Sokáig ment, anélkül hogy számot tudott volna adni arról, hogy mi történik vele. Olykor leült a vetés közé és a hangyákat bámulta, aztán felugrott és tova sietett. Ugy érezte, hogy megnyugodna, ha törni-zuzni tudna s lovagló botjával dühösen csapta a kőrökat. De szeme elől nem akart eltűnni a kis fiu: ott állt előtte kékülő ajakkal, tágra nyílt szájjal és a temetési kocsi lovaira bámult.

Mikor végre kissé összeszedte magát, elhatározta, hogy meglátogatja Buriánt.

A telekkönyvvezető a szomorú, kopott vakolatu ház előtt ült és maga elé nézett. Az udvaron látszott, hogy temetés készül, egy asztalosinas ki- és bejárt a szobába s a szomszéd gyerekek hallgatagon, csoportba verődve álldogáltak a lefüggönyözött ablak előtt. A tornácson egy szegényes, örökzöldből és mezei virágokból fonott koszorú lógott.

A hadnagy megállott Burián előtt és levette sapkáját.

— Bocsásson meg — szólt remegve és keze a telekkönyvvezetőé felé nyult.

Burián alázatosan fölkel és csodálkozva nézett rá.

— Mit méltóztatik parancsolni? — szólt zavartan és ő is levette fővegét.

A tiszt nem mert a szemébe nézni.

— Hogy bocsássa meg a tegnapi estét... azt az izetlenséget — tette hozzá ajkát harapva.

Burián nem tudott válaszolni. Nyugtalanul simogatta állát, amely az éjjelen át még ránczosabb és soványabb lett és tétován tekintett maga elé.

— Megbocsátja? — kérdezte a tiszt még egyszer és a tornácson lógó koszorút megpillantva, némán meghajtotta fejét.

A telekkönyvvezető összeszedte magát.

— Nincs mit megbocsátani a nagyságos uraknak — szólt dadogva — hiszen mindig oly szívesek voltak velem szemben. Az ezredorvos ur is egész éjjel itt volt és semmit se akart érte elfogadni. Mit bocsássak meg? Nekem kell megköszönnöm, hogy olyan jók egy ilyen szegény ördöghöz...

A hadnagy látta, hogy hiába kérleli s lelkiismerete furdalása még nagyobb lett e tehetetlenség láttára.

— Engedje meg — szólt fejét lehorgaszva — hogy egy virágot vigyek ebből a koszorúból.

Burián megtörtén baktatott a tornácra s letépett egy szál jázmin.

A tiszt hallgatagon tette el tárczájába a virágot s aztán kezet szorított a telekkönyvvezetővel.

— Isten önnel — szólt halkan — legyen könnyű neki a föld.

— Mindörökké, ámen — dörmögte Burián keresztet vetve.

A hadnagy csöndesen ballagott haza az országuton. Érezte, hogy szörnyű bűn vetett véget gondtalan fiatal-ságának, bűn, amelyért senki meg nem büntet, amelyért gazembernek nem tartanak, de amely jobban fáj, mintha a testvérünket vesztettük volna el s amely végighuzódik egész életünkön.

A bánhidai vecsernye.

Estére vége volt a harcznak.
A tót, mint orkántól széjjelszórt nagy asztag
ugy hevert a mezőn halmokban százával.
Köztük Szvatopluk is véres koronával.

A magyar megtörli homlokát és kardját.
Táltosok a sziklán a szent máglyát rakják.
A nap helyett mostan az világít széjjel:
sebesültet gyűjt az asszonynép ez éjjel.

S míg a csendes és bus munka tart a téren,
máglyánál a táltos-főpap áll fehérben.
És így imádkozik:

»Menyben lakó urunk!

Győzelmes zászlónkkal elibéd borulunk.
Te vezéreltél ki messze Napkeletről,
mint ahogy a darvak szállnak a hegyekből;
s hogy leereszkedtünk Atilla földjére,
te voltál mindig a hét vezér vezére.
Oh kérünk vess véget vándorlásainknak:
hadd tüzzük le végképp sátorkaróinkat;
maradjon a miénk Tisza, Duna tája,
Kárpátok erdeje, Alföld rónasága.
S ha törnek is reánk olykor erős vészek,
csak legyünk mint fán a szél-ingatott fészek,
de ne hányódjunk el, ne szóródjunk széjjel.
Magad tüzd le zászlónk e földre ez éjjel!«

Vezérek, főurak mind ott körül állva
figyelnek. A főpap felhág a nyírfára.
És beburkolózva a lombok zöldjébe,
hallgató orczával mereng fel az égre.

Perczekig tartó mély csendben áll a főpap.
Istennel beszél most: Istentől ígét kap,
s bár hunyva a szeme, lát a jövődőbe.

De im hárul a lomb: kifordul belőle,
s a tűznek világa befényli agg arcát.
Kiált: »E föld neve mátol Magyar-ország!«

Örvendő morajlás száll át a táboron
s ezer tekintet áll az öreg főpapon.
Folytatja ez lassan, hunyt szemmel beszélve,
mintha a messzeség kebelébe nézne:
»Látom: az időnek végtelen ölében
»népünket virulni árnyékban és fényben...
»Látok a bölcsőktől a halál partjáig...
»Látom: a gyermekből férfi s agg mint válik,
»s roskadó agg körül új nemzedék mint kél:
»gyors nyomon követi egymást tavasz és tél...
»Sátorból a nemzet költözik kőházba...
»Nyugoti módival ruháját tarkázza...
»Vezére fején im arany fénye reszket...
»Jobbjában tart kardot, baljában keresztet...«

Itt elállt egy perczre a táltosnak hangja.
A sereg halk morgás-zúgását hallatta.
Táltosok halványan bámultak egymásra.
A főpap is, mintha kísértetet látna.
Azután folytatta jövődő nézését:

»Látom: városoknak fölfehéredését:
»folyók oldalán, mint egy-egy csoport gomba
»házak sokasodnak; népük nyüzsgő hangya...

»S mintha az országot nagy zöld szőnyegekkel
»terítgetné be a földmívelő ember;
»érik a gabona, s hegyek oldalába
»szőlőt pirostit az őszi nap sugára.
»Látom: királyoknak gyakor változását...
»Nyugaton a magyar sirját hogyan ássák!
»Látok egy nagy királyt: feje fényes... holdas...
»Látok egy más királyt: mindig könyvet olvas...
»Látok egy vak királyt: vezetője asszony...
»S mindig vér... mindig vér... rút testvéri harczon...
»Oh de mi sötétlik reánk napkeletről:
»szörnyű sáskatábor száll-e a hegyekből?
»Nem sáska: tatár had dül e szép házában...
»Földet szánt egy király talpig sötét gyászban.«

Itt az öreg táltos ismét elhallgatott.
Orczáján egy könnycsepp harmatként ragyogott.
Azután folytatta fátyolozott hangon:

»Ujra élet zöldül a vérázott hanton...
»Jönnek más királyok: barnák, idegenek...
»Duna táján erős várak kereklenek...
»Most Dél felől támad időnkint zivatar...
»Lófarkas zászlókkal földön járó vihar...
»Hosszu nagy időn át magyar áll a gáton...
»Senki nem segíti ezen a világon.
»De a magyar él, él. Mint az irtott erdő:
»levágott fatörzsből új sarjadék felnő...
»Századokon által mindig verekedve,
»nem megy fehér hajjal férfi az egekbe.«

Elhallgat a főpap s néz soká sötéten.
Vajjon mit lát, mit néz az idő mélyében?
Hol piros, hol sápadt vén komor orcája.
Végül szól keserűn, a fejét megrázva:

»Isten urunk ott fenn, a csillagos égben,
könyörülj e népen!
Hordjunk kardot, ha már ez sorsunk e földön,
de a szolgaságtól ments meg mindörökkön:
Ments meg, ha sülyedünk a nyugati sárba!
s főképpen attól, mi fekete meg sárga!«

Gárdonyi Géza.

Krónika II.

Rule Britannia.

— márcz. 28.

Most néhány esztendeje Párisban már a czimével nagy föltűnést keltett egy könyv, mely arról szólt, hogy — s ez volt a föltűnő czim: *A quoi tient la supériorité des Anglo-Saxons?* Mi okozza az angol-szászok felsőségét? ez a kérdés már magában, felelet nélkül is, bombamódjára csapott le a francziák közzé. Hogyan, hát van ilyen felsőség? Hát az angol-szászok valóban előtte járnak, élén állanak a világnak? Az óriás izgalom, melyet a különben elég érdekes, de nem valami mélyen szántó könyv okozott, — a szerzője az angol pedagogiában látja az angol erő gyökerét, — az izgalom nem is a szerző megpendítette miért körül forgott, hanem mindenekelőtt a valóban úgy van-e körül. A jó párisiak eleinte nevettek, — végre is: csak egy első nemzet lehet a világon, s ez ki volna más, mint a franczia? De, ahogy kezdtek

körülnézni, mindjárt saját maguk körül, egy kicsit elakadt a lélekzetük. Kezdték bonczolgatni, miről is lehet megismerni ezt a felsőséget? Bizonyára apróságokon még inkább, mint nagy dolgokon. Például azon, hogy mi és ki az elegáns. Ez csálhatatlan jel; az elegancia voltaképp utáztás, és mindig a legerősebbet utánozzuk. Nos tehát: elegáns angolul tudni. Elegáns sportolni. Elegáns angol szabónál várratni, Londonban mosatni és kis Tauchnitz-könyveket hagyogatni a vasuton s a fogorvosnál. S fogorvosban is az amerikai az elegáns, például a nagy Davenport; továbbá elegáns redingoteban esküdni, az egymás kezét keményen megrázní, s általában a régi, versaillesi és compiegnei menüettes, légyezővéges, szépségflastromos és hajbókoló francia elegancia helyett a félig paplak-, félig istállószerű merev, de természetes angol elegancia. S mindez Párisban van így, a világ fővárosában, mely még mindig fővárosa a világnak, de egyben a vendégnek florenczi és velencei módra kedvében járó mulató és megszálló helye az angol s az amerikai jókedvnek vagy lebzselésnek. Hát még egyebütt; egyebütt és mindenütt! Mindenütt angolul tanulnak, angolul olvasnak, angolul festenek, rajzolnak, karczólnak, tenniseznek, footballoznak, öltözködnek, fourinhandseznak, cookoznak, shakehandeznek, butorozkodnak, cottageeznek, lüncshöznek, tánczólnak, flirtölnek, filozofálnak, essayznek, debattolnak és pennylinerkednek. A *quoi tient cette supériorité des Anglo-Saxons?*

Néhány nap óta egy csapat fiatal angol deák jár nálunk, oxfordiak, footballozók. A Margit-szigeten, ahol a mi csapatainkkal versenyeznek, ott nézi őket a fővárosi társaság színe-java, s általában a mi egész vegyes, de alapjában nagyon összetartó s összetartozó löversenyközönségünk, mágnástól borbélylegényig. Van azonban e közönségnek egy speciális rétege, mely a futtatásoknál nem látszik meg így külön: a budapesti angol kolónia. E kolónia javarészt angol nyelvmesterek, és, ezekről akárok szólni, angol nevelőnők teszik. Tisztelet, becsület a francia géniusznak s általában minden nemzet géniuszának. Hódolat és imádat a nőnek, mindig és minden sorban. Ami az erényt illeti: Krisztus már azért is Krisztus volna, ha soha nem mond egyebet az isteni mondásnál: aki közületek hiba nélkül való; az vesse rája az első követ. Tehát nem megkülömböztetek vagy osztályozgatok, sőt, megvallom, az érzésem, a becsülésem és a szeretetem sem az erősebb mellé áll, mikor, ismétlém, csak megállapítom a valóságot, hogy a francia lány, mihelyt idejő hozzánk, lehanyatlík, majdnem kivétel nélkül a társadalmi taksálgatás alacsonyabb osztályaiba — az angol nő pedig: akár csunya, akár szép, akár hajadon, akár özvegy, akár jobbmódu, akár teljesen szegény, majdnem kivétel nélkül megmarad uri nőnek, aki ilyenül is viselkedik, ilyenül is bánnak vele, s ezt még csak kiküzdenie sem kell, mert ezt mindenki magától értetődőnek érzi, elejétől fogva. Az angol lány nem tönkre megy nálunk, hanem férjhez megy, nem tür, hanem uralkodik, s nem alkalmazkodik, hanem tanít — csöndesen, szerényen, tolakodás nélkül, de kitartóan és biztosan megtanít mindenkit arra, hogy kell a nőkkel bánni s általában hogy kell uri embernek

vagy uri nőnek viselkednie. Egy ilyen kis missz egy esztendő alatt husz familiát anglikál.

Vagy itt vannak ezek a derék oxfordi legények. Van köztük, mondják, főnemes, és van órás fia is. De különbség nincs köztük: sem nemes önértetre, sem uri szerénységre, sem viselkedésük könnyed, természetes, de föltétlen biztosságára. A sportban, mint megannyi Julius Caesarok, jönnek, látnak és győznek — de se le nem nézik, se nem vigasztalják ellenfeleiket, hanem foglalkoznak velük és érdeklődnek irántuk. A közönség úgy ünnepli őket, mint valami világhódító potentátokat, de ők egy percze sem vesztik el a fejüket, és se nem tartják magukat potentátoknak, se nem becsülik kívésre ezt a lelkes közönséget. Az uri körök tüntető figyelemmel és vendégszeretettel fogadják őket s beszédjükből s viselkedésükből kiteszik, hogy tudják, kikkel van dolguk és, angol érzés szerint, nagyon megbecsülik a születés és egyéb arisztokráciát, de viszont e megbecsült körben oly otthonosan és perfektül viselkednek, hogy öt percz alatt megvan az egalitás idegenek s hönök, mágnások és nem mágnások, és, ami a legfőbb: öregek és fiatalok között. Pedig ezek a derék fiúk igazán fiatalok, sőt egyenesen maguk taksálják magukat gyerekeknek; azt mesélik, hogy mikor a mi fiatalainknak egy szokott és rendes multságába keveredtek — elpirultak és nem vettek benne részt.

Hát bizony, szokjuk meg a gondolatot: az angolszások felsősége alighanem a fajtájukban gyökerezik. Uri faj, uralomra született; egyenkint és összevéve: ahová kerül, ott uralkodik. Nem éppen erőszakkal — hiszen éppen most bizonyul be, harmadik esztendeje, hogy az erőszak nem is való neki, mihelyt erőszakoskodik, gyámoltalan és ügyetlen. Urálma természetes felsőségéből fakad; abból, hogy ahová kerül, ott mindenben vagy majd mindenben ő a legkülönb, s ezt ő maga is tudja, s azt is tudja, hogy mindenki tudja. Ezért oly természetes az ő felsősége, melyet viszont ezért nem kell az emberek orra alá dörgölőnie — tudják és érzik azt maguktól is. Gyönyörű látvány, hogy ez a tudat akkor kezdi áthatni az egész világot s kezd abban egészen tudatossá válni, mikor, akik irigykednek a nagy fajta anyaországára, nem győzik hirdetni bukását, hanyatlását, büneibe való belefulladását. Legfeljebb annyit engednek meg, hogy Amerika emelkedik, de Angliának vége. Ha egyéb nem, ez a dühös féltékenység mutatná, hogy soha Anglia olyan nagy és hatalmas nem volt, mint most, megpróbáltatása napjaiban, mikor az egész világpolitika a körül forog, hogy miképpen bukathatná el. A régi mágiában volt két misztikus fogalom: a nappal s az éjjel pólusa, mely között az ember sorsa egyre ott lebegett, folyton fenyegetve az éjszakától s egyre megmentve a nappaltól. Így lebeg most az európai világ, abban a műveltség s a szabadság minden érdeke s mindezekben éppen a mi hazánk sorsa a szláv és az angolszász pólus között, egyre fenyegetve az oroszától, s egyre megmentetve a jótékony nappali hatalomtól, mely az orosz magában szorítja vissza: Angliától. *Rule Britannia, Britannia rule the waves!* — hányszor mondták, hogy ez az angol önhietség nevetséges nótája! nem igaz: a szabadságnak és műveltségnek örök himnusza! — Yorick.

Tenger mellett.

(Henri Casalis: Jean Lahor.)

Óh, hallod a habok dalát?

Jaját, keservét, kacaját?

*Dalolva tördösik, szórják, kidobálva
A holtak hófehér csontját a homályba.*

Óh, érted a habok zaját?

Jaját, keservét, kacaját?

*Hogy zengenek sirva, játszva, gunyosan!
Dalukban, ah, annyi csodás zene van!*

*Óh, hallgasd a habok dalát,
Jaját, keservét, kacaját!*

*Éj van. Az ég fölött s a föld ide lenni,
Mind csupa rémes rejtelem.*

Zempléni Árpád.

Rablóromantika.

Irta: HELTAI JENŐ.

I.

Abban a dicső korban, amikor még rablólovagok tanyáztak a szigorú várakban, félelmetes kőszáli sasok, akik le-lecsaptak felhőbirodalmukból a vagyonos földszintre, egymás szomszédságában két jó barát élt. Mind a kettő rabló volt, az egyiket Jákó vitéznek hívták és legényeit fekete sasoknak, a másikat Jóczó vitéznek, embe-reit pedig fehér sasoknak. Ketten megosztottak egy nagy darab földön, Jákó vitéz keletről nyugatra zsarolt, Jóczó vitéz pedig északról délre. Egyik a másét nem bántotta, sőt ahogy jó szomszédokhoz illik, társas kirándulásokban támogatták és segítették egymást.

A két vár egymással szomszédos lévén, unalmas estéken, amikor nem volt mit rabolni, a két vezér együtt ült. Ilyenkor nagyszerűen tivornyáztak, ittak és a koczkajáték szeszélyes fordulataiban gyönyörködtek. Egy ilyen estén Jóczó vitéz örületes szerencsével játszott, elnyerte Jákó vitéz minden aranyát, ezüstjét, sőt várát, földjeit és lovait is. Jákó vitézzel forgott a világ, most már a kapitányait, a legényeit, a fegyvereit tette föl a Jóczó vitéz tétjei ellen és elvesztett mindent. Mikor már semmije sem volt, rekedten vágta oda Jóczó vitéznek:

— A feleségem!

— Tartom! — mondta Jóczó vitéz.

A koczka perdült és Jákó vitéz újra vesztett. Ezzel a játéknak vége volt, mert abban az időben még nem játszottak hozomra. Jóczó vitéz fölkelt, összeszedte a legényeit és hazament velük. Jákó vitéz a felvonó hidig kísérté barátját és melegen elbucszott tőle:

— Estére ott lesz minden nálad!

Jóczó vitéz helybenhagyólag bólintott a fejével, azután ellovagolt a fehér sasokkal.

Jákó vitéz ellenben visszament a várba. — amely immár nem volt az övé — és beszólitotta leghivebb kapitányát, aki már szintén nem volt az övé.

— Baj van! — mondta neki. — Jóczó vitéz elnyerte mindenemet. Mikor már semmim sem volt, megkoczkáztattam egy légies tétet... Elvesztettem a feleségemet is.

— A feleségedet? — csodálkozott a hűséges kapitány. — Hát van neked feleséged?

— Nincs. Eppen ez volt a légies tét. De amit elvesztettem, azt megfizetem. Holnap reggelre teremtetek elő nekem egy csinos leányt, hogy feleségül vehessem és elküldhessem Jóczó vitéznek. A becsületemet nem hagyom! Megértetted?

— Meg!

Ezzel a kapitány sarkon fordult, Jákó vitéz pedig lefeküdt az ágyába, amely már szintén nem volt az övé és nyugodtan aludt délig...

II.

Korán reggel a kapitány kiválasztott a fekete sasok közül tíz elszánt embert és belovagolt velük a faluba.

— Valami leányfélért kell vinnünk a vezérnek — mondta magyarázat okából, mialatt a hegy lábánál fehérítő házak felé közeledtek.

A fekete sasok vállat vontak. Leány? Ez nem nagy dolog. A legtöbbje önként jön, vinni sem kell. Vissza se lehet küldeni a várból. Van ott most is szép számmal. A kapitány azonban megmagyarázta nekik, hogy ezuttal komoly dologról van szó, a leány mellé pap is kell, mert a vezér hites feleségül akarja.

— Akkor hát a pap a fontosabb — mondta az egyik sas.

— Az! — mondta a kapitány röviden és legényeivel egyenesen a templomhoz lovagolt.

A fekete sasoknak szerencséjük volt. Még jóformán le sem szálltak a lóról, amikor az egyik legény, akit figyelőnek hátrahagytak az utcasarkon, lelkendezve jelentette:

— Kapitány ur, lakodalom!

— Mi?

— Jönnek a templomba... a násznép... a menyasszony...

— Menyasszony? Ez kell nekünk!

És jókedvűn dörzsölgette a kezét.

Csakhamar oda is ért a násznép a templomhoz. Még is hökkent alaposan, amikor a fekete sasokat meglátta. A menyasszony arcát elborította a vér, a vőlegény pedig oltalmazólag ölelte magához.

— Nem kell félni! — mondta biztatólag a kapitány. — Meglesz az esküvő, csak hogy nem itt, hanem fenn a várban...

Ezalatt két ember előhozta a papot. Isten szolgája néma megadással ült föl a szekérre, amelyet a rablók hamarosan keritettek, a menyasszony is beletörődött abba, hogy a kapitány maga elé ültesse a nyeregbe.

— Tessék utánunk jönni — mondta a kapitány a násznépnek — mindenkit szívesen látunk.

Ezzel a fekete sasok elváltak.

Mire Jákó vitéz fölbredt, ott volt a leány is, a pap is, a násznép is. Jákó vitéz azt se kérdezte, csinos-e a menyasszony? Megbízott a kapitányának az izlésében. Különben se törődött most a leánnyal, arra gondolt, hogy nincs egy garasa sem, elől kezdheti a rablopályát. Mégis, mikor a menyasszonyt meglátta, bizonyos irigységgel gondolt Jóczó vitézre:

— Adta gazembere! Még ebben is szerencséje van!

Azután a vőlegény, a pap és a násznép rettenetes remülétre kijelentette, hogy a menyasszonyt ő fogja feleségül venni. Hites feleségül. A menyasszony is megrémült, de nem jelentékenyen. A vőlegény tiltakozni akart, de azután belátta, hogy minden hasztalan. Isten szolgája néma megadással adta össze Jákó vitézt a szép menyasszonnyal, sőt utóbb kegyetlen szavakat is intézett hozzájuk. A menyasszony szülei is hamarosan belenyugodtak a fordulatba, végre is abban az időben nem volt utolsó dolog, egy hatalmas rablóvezérrel törvényes rokonságba keveredni. Szegények, ha tudták volna, hogy Jákó vitéz tönkrement!

Esküvő után Jákó vitéz szekérre ültette a feleségét és az egész koczka-adósságával egyetemben, minden aranyával, ezüstjével, lovaival, fegyvereivel és legényeivel együtt elküldte Jóczó vitéznek. Ő egyedül maradt a várban — házmesternek.

III.

Azonban alig három óra múlva kürtös jelent meg a Jákó vitéz vára előtt. Egy fehér sas. Jákó vitéz lebocsátotta a felvonó hidat. A kürtös szemrehányólag nézett rá:

— Jákó vitéz, hiba van a kréta körül!

— Adósa maradtam a gazdának valamivel? — kérdezte Jákó vitéz sértődötten.

— Ellenkezőleg — mondta a kürtös. — Többet küldtél. A gazdám pedig nem fogad el kamatot...

Ezzel kiment és behozta Jákó vitéznek a feleségét, menyasszonyi ruhájában, azonmód, ahogy Jákó vitéznek elküldték.

— Leányt küldtél az uramnak, pedig neki asszony jár — mondta rosszalással.

— A ragyogóját! — kapott a homlokához Jákó vitéz. Erről bizony megfeledeztem!

A kürtös ellépett, Jákó vitéz pedig magára maradt a feleségével. Amikor most erre a ragyogó, szép leányra nézett, nagyon ellágyult és valami ismeretlen gyöngédség szállta meg a szívét. Megsajnálta. Már-már megtántorodott, de azután győzött benne a becsületes rabló-érzés. Róla ugyan ne mondhatta el senki, hogy játékadósságai vannak.

Reggel azután, a gyönyörű, szerelmes reggelen, bizonyos bánkódással szólt a feleségéhez:

— Hogy így el kell válnunk!

— El kell válnunk? — csodálkozott az új asszony. — Miért?

— Mert nem vagy az enyém. Eljátszottalak, mielőtt ismertelek volna. Jóczó vitézé vagy, visszaküldlek hozzá...

— Igen ám, de én nem megyek!

— Nem még?

— Nem. Nem megyek, mert szeretlek és mert te vagy a férjem, itt tehát az történik, amit én akarok...

És az ölébe kuszott és megcsókolta. Jákó vitéz még egyszer meg akarta téríteni, beszélt neki becsületről, multjáról, beszélt neki arról, hogy semmije sincs, csak a szepőlőten neve, attól is meg akarja most fosztani? De az asszony borzasztó és félelmetes határozottsággal, még egyszer, utoljára azt mondta:

— Nem megyek!

És Jákó vitéz lehajtotta a fejét és megadta magát. Már szerezte az asszonyt és nem mert ellenkezni vele. Vége, vége tehát mindennek! Tisztas nevét, rablóbecsületét, amelyre büszke volt — elfújta egy asszonyi sóhajtás. És látta jövődő sorsát. Barátai, ha találkoznak vele, elfordulnak és nem ismerik, a rabló-társadalom kitaszítja, az országos rablászati kaszinóból kigolyózzák és csak két ut áll előtte, hogy ebből a rettenetes helyzetből kibontakozzék: vagy föbelövi magát, vagy elmegy — becsületes embernek. Persze itt megint az asszony döntötte el a sorsát, nagy lelki harc után az utóbbit választotta...

És mikor a fehér sasok kürtöse megint megjelent a vár előtt az asszonyért, a várat üresen találta. Jákó vitéz gyáván megszökött, vagyonának romjaival — az asszony-nyal. A dologból rettenetes botrány lett, amelyet alig tudtak elsimitani. Jákó vitézt mégis mindenki sajnálta és mindenek megegyeztek abban, hogy az asszony döntötte őt a romlásba...

Egy üdvös eredménye mégis volt a dolognak: a játékszabályokat még jobban szigorították és a feleségeket többé nem fogadták el forgalmi tőkének.

Krónika III.

Állam-ügyek.

— márcz. 27.

(Délután félnégy. Diszes és hideg terem; kényelem, fény és csillogás, mely azonban nincs minden zord előkelőség nélkül. Egy márványasztalkán iratcsomó; az asztalka mellett állva várakozik Belgium miniszterelnöke. Kevés vártatva megjelenik: Lipót, Isten kegyelméből Belgium királya. Dult arc, de lekötelező nyájasság.)

LIPÓT: Kedves Izé, ön államügyekről óhajt értekezni velem...

IZÉ: Ezer bocsánat, Felség. Tudom, hogy alkalmatlan vagyok...

LIPÓT: Nem, a világért sem. De nem találja, hogy az idő egy kissé korai?

A MINISZTERELNÖK: Már harmadszor jelentkezem, felséges uram. Itt voltam fél tizenegykor, minden remény nélkül, mert tudom, hogy Felséged nem szereti, ha hajnali álmában zavarják. Déltájban ismét bátor voltam, de ekkor értesültem, hogy Felséged éppen elaludt. Beláttam, hogy legjobb volna holnapra halasztani a dolgot, az ügy sürgősségénél fogva azonban...

LIPÓT: Nem, nem, kedves X. Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra. Ezt már gyermekkoromban belém csepegtették... De nézze, mily ragyogóan süt a nap! Ilyenkor a legédesebb egy kicsit kocsikázni. Nincs egy, kissé korán az államügyekhez látni? Este... az estét arra teremtette Isten, hogy imádkozzunk és dolgozzunk. Ilyenkor egyet sétál az ember.

Az élet oly szép, gyönyörű,
Nesze rózsám, itt a jegygyűrű...

mint ahogy a nép dalolja, az istenadta nép.

A KEDVES X: Valóban, Felség...

LIPÓT: Tavaszi napsugár játszadozik az utcán. Tavasz, ó szerelem idénye, jöttöd mi bánatos nekem! Mi felhullámzó érzeménybe szorul el sóvár kebelem! Ezt Puskin mondja, *Anyegin*-ban.

A MINISZTERELNÖK: Valóban, Felség, az orosz költő e műben igen helyes eszméket fejteget. De...

LIPÓT: Ilyenkor arra kell gondolnom, hogy alattvalóim között vannak igen irigylendő lények. Teszem fel azt: egy fiatal ember, aki tegnap este úgy találta, hogy: kerek ez a zsemlye, nem fér a zsebébe, s ez okból ölébe ültette a babáját. Ez a fiatal ember azóta pompásan kialudta magát, ismét kibékült a babájával, jól megebédelt és most elmegy sétálni, a napsugaras utcára. Én pedig... nem, ön nem képzei, mily terhes királynak lenni!

A MINISZTERELNÖK: Valóban, Felség, a nép atyjának kötelességei igen súlyosak.

LIPÓT: Ön nem sejtí, milyen igazat beszél, kedves Frère-Orban!... Tudom, hogy nem Frère-Orbannak nevezik önt, de Frère-Orban óta önök oly sűrűn váltakoznak, s az öreg ember emlékezete oly gyöngé!... Szóval,

engedje meg, hogy a rövidség kedvéért egyszerűen Frère-Orbannak szólítsam önt.

A MINISZTERELNÖK: Amint parancsolja, Sire.

LIPÓT: Tehát, kedves Frère-Orban, ha már meg kell lennie, essünk túl az államügyeken minél hamarább. Ugy adja be, kérem, mint egy pirulát, hogy egy, kettő, lenyelhessem.

FRÈRE-ORBAN, UTÓDJA: Felsőged nem kedveli az államügyeket...

LIPÓT: Dehogyan nem, kedvesem, dehogyan nem! Csak hogy mindent a maga idejében! Ellenkezőleg, azt mondhatnám, hogy államügyek nélkül már nem is tudnék élni: nagyon megszoktam az államügyeket. Ugy vagyok ezzel, mint aki szeret lármában aludni, s hozzá szokott valakinek a kiabálásához. Ha az illető elhallgat, az alvó fölébred. Államügyek nélkül már nem volna jó az emésztésem.

A MINISZTERELNÖK: Annál jobb, Sire, mert ma valóban hosszasan kell Felsőgedet fárasztanom.

LIPÓT: Ez már nem helyes. Rosszkor és hosszasan: ez sok. Az államügy olyan legyen, mint a dal. Határozott és rövid. A politikai dal ugyanis csunya dal. Legyen hát rövid. Az élet is rövid. Végezzünk tehát az államügyekkel a lehető legrövidebben. Vagy ha akarja: el se kezdjük. Majd este, amikor jobban ráértünk. Jöjjön el például az operába, ott majd beszélünk az államügyekről.

A MINISZTERELNÖK: Felsőgedet a politika soha se szórakoztatta.

LIPÓT: Dehogyan nem! Mondhatnám, hogy engem már csak a politika szórakoztat. Csakhogy e tárgyban nincsenek illúzióim. Mert mi a politika? A hazugság művészete. Aki a legnagyobbat tudja hazudni, az a legnagyobb politikus. Itt vannak például ez a Chamberlain és Cecil Rhodes. Három vagy négy évvel ezelőtt ártatlan képet vágtak és égre, földre esküdöztek. Azóta kiderült, hogy iszonyatos hazudtak, s kiderült, hogy Bismarck óta ők a legnagyobb politikusok. Tudja, ha én egyszer elkezdenék hazudni... csakhogyan én nem akarok, mert nekem így is jó.

A MINISZTERELNÖK: Felsőged úgy parancsolja, hogy külpolitikával kezdjük...

LIPÓT: A külpolitika nincs minden érdekesség nélkül. Nagyszerű például, hogy ez a Cecil Rhodes delirium tremensben halt meg. Szép halál, mi? A Szkobelew-é még szebb volt; tizenkét szép leány, tizenkét előítélet nélkül való, okos leány társaságában halni meg: ez unikum. De a Cecil Rhodes halála is szép. Sajnos, én már nem tudok inni, mert mindjárt megfájul a gyomrom. Azért jó, ha az ember megtanul kártyázni; öreg korában is megmarad valamije. Ajánlom, Frère-Orban, tanuljon meg kártyázni. Majd együtt kártyázunk; vagy ha ön véletlenül nem jönne el, akkor nőkkel kártyázom, mint Mazarin, aki nagy politikus volt.

A MINISZTERELNÖK: Hogy a külpolitikánál maradjunk, Felsőged, a bur háború...

LIPÓT: Csak erről az egy dologról ne beszéljünk, ez az egy dolog engem idegessé tesz. Olyan hatással van rám ez a história, mint a bikaviadal. A bur erős, egye-

nes, és szimpatikus, mint a bika, de bekerített helyen van, s a sok apró, hazug, ravasz kalandor végre is legyűri. Egy-egy ügyetlen picador közben felfordul, de végre is, mikor a hatalmas állat szeme már vérben forog, jön az *espada*... Nem, én a bikaviadalnál jobban szeretem az operette-et. De máris sokáig értekeztünk külpolitikáról. Jó estét!

A MINISZTERELNÖK: Bocsnát, Sire, még néhány törvényjavaslatához óhajtánám megnyerni kegyes beleegyezését.

LIPÓT: Ha egyebet nem akar megnyerni, akkor rendben vagyunk. A beleegyezés már meg van adva. A viszontlátásra.

A MINISZTERELNÖK: Mégis, ha hivatkozhatnám arra, hogy Felsőged előleges hozzájárulásával tüntette ki javaslataimat...

LIPÓT: Mindenhez hozzájárulok. De most, Frère-Orban, egy rokonszenves külföldi hölgyhöz járulok, akivel többek közt a külpolitikáról is nézeteket szándékozom cserélni. Tehát holnap, vagy holnapután, Frère-Orban! Mondjuk: a jövő szerdán!

A MINISZTERELNÖK: Csak még egy szót, Sire! Egy új választási törvényről van szó... ez évben a jelen javaslat már a kilenczedik...

LIPÓT: És én semmit se tudnék erről a nyolcz törvényről?

A MINISZTERELNÖK: Felsőged mind a nyolczat kegyes volt figyelmére méltatni.

LIPÓT: Meghallgattam mind a nyolczat, s most meghallgassam a kilenczediket is? Ugyan mit képzol?

A MINISZTERELNÖK: A dolog rendkívül nagy jelentőségű. Nem titkolhatom el Felsőged előtt, hogy mint az utolsó zavargásokból is látni lehetett, az elégedetlenség egyre növekszik s Felsőged trónja már-már inogni kezd...

LIPÓT: A baj az, hogy magam is inogni kezdek, nemcsak a trón: Öreg a legény; a trón már majd csak eltart addig, ameddig én. Remélem, különben, nem arról akar beszélni, hogy mennyi penzióra számíthatok a bonyodalmak esetén?

A MINISZTERELNÖK: Még nem vagyunk ott, Felsőged, de a munkásokért okvetlenül kell tennünk valamit, mert...

LIPÓT: Tegyen értök, amennyit akar. Előre meg van adva.

A MINISZTERELNÖK: Viszont ez fel fogja bősztetni a klerikálisokat, s nélkülök nem tudunk kormányozni.

LIPÓT: Hát engesztelje ki őket. Példának okáért azzal, hogy vonja vissza a munkásoknak adott kedvezményeket.

A MINISZTERELNÖK: De mit csinálunk akkor a szocialistákkal? Ugyis nagyon elhatalmasodtak.

LIPÓT: Ott a katonaság.

A MINISZTERELNÖK: Már a katonaságra se lehet számítani. Nincs más hátra, mint lekenyerezni a szocialistákat.

LIPÓT: Ahogy gondolja. Én csak úgy mondom ezt, mert véletlenül éppen eszembe jutott.

A MINISZTERELNÖK: E czélból úgy szerkesztettem meg az új törvényjavaslatot, hogy a munkás kecskéi is jóllakjanak, s a klerikális káposzta is megmaradjon.

LIPÓT: Lásd, ez kitűnő gondolat volt. Ezen kellett volna kezdeni. Jó éjt, kedvesem.

A MINISZTERELNÖK: Azonkívül...

LIPÓT: Helybenhagyom.

A MINISZTERELNÖK: De...

LIPÓT: Azért mégis helybenhagyom.

A MINISZTERELNÖK: Csak egy szót, Felség...

LIPÓT: Nekem hiába beszél akármit, azért mégis önnök van igaza.

A MINISZTERELNÖK: Felség!...

LIPÓT: Szót se többé, úgy lesz, ahogy ön gondolja! Ez királyi akaratom. Ön gondol, én akarok, minden további beszéd fölösleges. Szervusz.

A MINISZTERELNÖK: Még csak néhány aláírást könyörgök...

LIPÓT: Irja alá helyettem mindazt, amit akar. Meghatalmazom önt, hogy éljen aláírással ott, akkor és amennyit akar.

A MINISZTERELNÖK: Sire, ez lehetetlen. Törvények szentesítéséről van szó. A kamara és a szenátus több olyan törvényt szavazott meg...

LIPÓT: Szentesitem valamennyit. En bloc.

A MINISZTERELNÖK: Van köztük olyan törvény is, amelyre különösen kell kérnem Felséged figyelmét...

LIPÓT: Fogadjunk, hogy nem mondhat olyat, amit én nem szentesítek. Én mindent helybenhagyok, mindent szentesítek, mindent aláírok. Megelégszik ezzel?

A MINISZTERELNÖK: Hódolattal fogadom Felséged parancsát, s még csak egyetlenegy tollvonásért esedezem. A kamara és a szenátus megszavazták a játékbankok eltörléséről szóló törvényt; ennek a szentesítését kegyeskedjék...

LIPÓT: Tessék?

A MINISZTERELNÖK (magyarázatni kezdi a játékbankok eltörléséről szóló törvényt).

LIPÓT: Micsoda? Hogy Spa-ban és Ostendeben ezen túl ne lehessen játszani? (A miniszterelnök szólni akar.) És maguk még törvénybe akarják iktatni ezt a számárságot? No hát ez hallatlan! (Összetépi az iratot.)

A MINISZTERELNÖK: De, Sire, a nép, az istenadta nép...

LIPÓT: Eh, hagyjon békében!

A MINISZTERELNÖK: A kamara, a szenátus...

LIPÓT: Ne kívánja, hogy megmondjam, mit gondolok róluk!... (A miniszterelnök újra felnyitja a száját.) Egy szót se többet erről!

A MINISZTERELNÖK (kinjában térdre borul).

LIPÓT: És ha alattvalóim mind térdepelve kérik, akkor se szentesítem ezt a számárságot!

A MINISZTERELNÖK (kiveszi zsebkendőjét és sir).

LIPÓT: Hallja, én jó fiu vagyok!... Nem értek semmihez a világon, s azért mindent megteszek, amit tőlem kérnek, mert hátha a kérvényezőknek van igazuk?! De ehhez az egy dologhoz jobban értek, mint ön, jobban értek, mint a kamara és a szenátus, jobban értek, mint akárki! És én, aki a játékbankok ügyében ily félelmetes tudós vagyok, ezennel kijelentem önnek, hogy ez a törvény hülyeség, s én, aki különben egy törvény-szentesítő automata vagyok, ezt az egyet soha se fogom szentesíteni! Értette?

A MINISZTERELNÖK (föltápáskodik és mélyen meghajlik).

LIPÓT (szelidebben): Azért nem haragszom. Ami politika, az politika; a magánéletben azért a régiek maradunk... No, csak hogy végeztünk a politikával! Egészen belefáradtam... de ön tudja a legjobban, mennyire szükség volt minden erőmre... Seba; munka után annál édesebb a pihenés. Tudja-e, mi jutott eszembe? Az idő szép, az utak jók; kirándulhatnánk Spa-ba, körülnézni... Függessze fel politikai elveit, s tartson velem. Meglássá, jól fog mulatni.

Ygrec.

A tánczosnő.

Irta: SERAO MATILD.

(Folytatás.)

Emilia Tromba egészen más típus volt: halvány bőré, dus fekete haju, mandolavágásu szemü, nevető, ki-fejező száju, sasorru, mely nem igen illett ugyan hozzá, de mikor ezt »oly arisztokrátikusnak« tartotta. Kissé kövérkés, közép nagyságú alak volt, gyönyörű kezekkel. Fűzőt sohasem viselt s a haját úgy rendezte el, hogy tánc közben buja vállaira hulljon. Azon az estén nagyon elegáns szürke bársonyruhát viselt tüneményes chinchilla-prémmel s fején nagy fekete tollas kalap pompázott. Egész kirakatra való karperecz, nyakláncz, mellű, függő, gyűrű volt rajta. De mindez a sok drága lim-lom nagyon rosszul állt neki, mint ahogy egyáltalában rosszul állt neki minden. Nem tudott öltözködni, nem adott magára semmit s közönyösen huzgálta maga után a letaposott csipkét. Ilyen volt a kedve a kifogástalan, büszke, hallgatag Ferdinando Terzinek, Torregrande grófnak.

— Hol tartunk? — kérdezte Emilia Carmela Mininótól.

— Az első fölvonás végén — mondá a kóristalány.

— Beh kár, Concettina. Kissé korán érkezünk.

— Hátha visszamennénk.

— Hova? Kivel? Luigi és Ferdinando már nincsenek itt. Most itt penészedhetünk hiába.

— Itt voltál a délutáni előadáson Minino?

— Persze hogy itt, *madame*.

— Miért? Mulatni kellett volna menned.

— Nincs rá pénzem — mondá Carmela elhalálynodva a festék alatt. — Öt lira büntetés tönkretenne.

— Majd megfizetné a szeretőd.

— Nincs szeretőm, donna Emilia. De kicsoda is szeretne belém?

— Igazán nincs senkid? Akad elég, csak utána kell járni.

— Nem járok — mondá Carmela elpirulva.

— Hát bizony leányom, erre el kell magad határoznod — mondá anyai hangon a csábító. — Mi hasznod van az erényedből? Talán az istenke számára tartogatód? Ha eljön az ideje, az ember ugyanis megbánja a vétkeit s úgy hal meg, mint egy szent. Nekem legalább ez a tervem. Vágd a fenébe az erényedet. Nem érdemes hazudni, magad is tudod, hogy csunya vagy. Na hát, ha nem határozod el magad azonnal... Addig élj, míg fiatal vagy, később az ördögnek sem kellesz.

Carmela szeméből könnyek szivárogtak s zokogás fojtogatta a torkát.

— Hát most miért sírsz? Mi történt veled?

— Semmi, semmi — mondá a leány zokogva.

— Hadd vigasztaljalak meg ezzel. Ma délután kaptam Terzitől ajándékba, Sorrentóban.

Emilia egy selyemzacskót vett ki a zsebéből s tartalmát, csokoládés bombont a Carmela tenyerébe szórta.

— Csak edd meg — mondá távoztában — s ne szomorkodjál.

Carmela csüggedten tért vissza a terembe. Vigyázva vitté a bombont, melyet Ferdinando Terzi adott Emiliának, aki most tovább adta a szegény kóristalánynak. Dehogy evett volna belőle. Gondosan becsavargatta egy darab papirba, hogy össze ne törjenek.

A balletnek csak háromnegyed egykor volt vége. A nyolcz táncosnő gyorsan, fáradtan, álomtól elcsigázva öltözködött föl s már szinte aludtak, amint szelesen magukra kapkodták fűzőiket és ruháikat. Akinek ékszere volt, azt egy kis bőrtáskába csomagolta. Köszöntek, egymásután eltávoztak s ahogy a folyosókon áthaladtak, még egy-egy futó pillantást vetettek a szinpadra, hol már a diszitők árnyékai imbolyogtak.

Azon az estén Carmelának nem volt oly sietős az utja, mint egyébkor, pedig tíz óra hosszat törte magát a szinpadon. Legutoljára ért le az előcsarnokba, hol még ott találta Emilia Trombát és Concetta Giurát, kik megkésétt szeretőikre várakoztak: fáradtak voltak a türelmetlenségtől. Végre kocsizörgés hallatszott s egy urasági fogat állt meg az ajtó előtt. Sanframondi és Terzi szálltak ki belőle. Az előbbi látszólag nagyon rosszkedvű volt, míg az utóbbinak arczáról jéghideg közöny rítt le, mint mindig. Emilia és Concetta nagy zenebonát csaptak azért, amiért megvárakoztatták őket.

— Most legalább siessünk — mondá Sanframondi s unatkozó fintorral igazította meg a monokliját.

Concettával eltávozott. Emilia még késlekedett, mert azt hitte, hogy elvesztette egyik ékszerét s azt meg akarta találni.

— Nem emlékszel Minino, rajtam volt a gyémántos lóherém? — kérdezte a táncosnőtől, ki maga sem tudta, hogy miért maradozik úgy el az előcsarnokban.

— Nem volt rajta, donna Emilia.

S odament a leányhoz.

— Köszönöm szíves megnyugtatódat.

Azután Ferdinandohoz fordult:

— Bemutatom Carmela Mininot, egyik kollégámat.

Torregrande gróf alig kegyeskedett egy futó pillantást vetni a szegény leányra, ki némán, remegve, megfoghatatlan érzettől szorongva állt előtte.

Emilia egyszerre csak elkezdett kacagni, a gróf füléhez hajolt s valamit sugott neki. De Carmela nagyon jól hallotta a suttogást, azt is, amit Terzi mondott róla:

— Nagyon ostoba leány.

Carmela azt hitte, hogy menten elsülyed szégyenletében. Emilia a szeretője karjába kapaszkodott azzal a bizalmassággal, melyet nyilvánosan nagyon szeretett fitogtatni. Terzi odavezette a kocsihoz, büszke udvariassággal nyitotta föl az ajtót, előreküldte s maga is beszállt utána. A ló a tisztavérű állatok ritmusos lépésével megindult s a fogat eltűnt az éjszakában.

Carmela merev pillantással, zavart arczczal állt meg a küszöbön, mintha odagyökerezett volna a lába. Egy férfihang megszólította. Roberto Gargiulo volt, aki egy csoport szerelmes ifju közt várakozott rá e kijárat előtt, mely oly hirre vergődött a nápolyi szerelmek évkönyveiben.

— Nem felelt a levelémre, miért nem akar válaszolni?

— Mert... nincs semmi mondanivalóm. Addio!

— Nem, nem, ne bucsuzzon el. Azt engedje meg legalább, hogy hazáig kísérem... vagy az utcájáig... Oly későre jár már az idő s egyedül megy haza... Nem volna szívem, ha egyedül engedném haza menni... Engedje meg, hogy elkísérem.

— Nem lenne illendő dolog... — rebege Carmela — nem illenék.

— Nagyon el lehet fáradva. Majd kocsit hozok s öt perc alatt oda érünk.

— Nem bánom, ha úgy tetszik — mondá Carmela rideg elhatározással.

III.

Két hónap mulva, egy enyhe csillagos éjszakán Roberto Gargiulo elment a táncosnőért a színház kijáratához s együtt haladtak át a San Fernando téren.

Ma együtt vacsorálunk — mondá a fiatal ember.

Ezeket az éjjel után egy órákor való vacsorákat nem nagyon szerette, mert utálta ilyenkor a vendéglőt, mikor lecsavarják a gázt s a sarokban szanaszét horkolnak a pinczerek, s ahol különben a többi táncosnők szoktak találkozni a szeretőikkel, vagy ledér hölgyecskék adnak találkát kapacitált lumpokkal, vagy ahol régi párok szoktak találkozni csupa megszokásból. Gargiulo, aki boldog volt, hogy egy táncosnőt szerezhetett magának, minden alkalmat megragadott, hogy Carmelával nyilvánosan mutatkozzék, de a leánynak természetes szemérmét nagyon sértették ezek a kirándulások. Ajkai mosolyra nyíltak ugyan, de annál többet szenvedett a lelke.

— Hova menjünk? — kérdezte a leány, úgy ahogy elpalástolván vonakodását.

— A Regina d'Italiába — mondá a fiatal ember, bekanyarodva a Via di Toledoba.

— Ugy-e nem maradunk sokáig?

— Miért? Talán álmos vagy?

— Egy kicsit. S különben nem kell holnap reggel korán ott lenned az áruházban?

— Mintha nem tudnád, hogy holnap vasárnap van.

— Igaz. Majd el is felejtettem.

Sóhajtott. Szentimentális lelkének az felelt meg, hogy vasárnaponként Robertoval kiránduljanak Nápoly környékére, megebédeljenek a Posilippo valamelyik olcsó korcsmájában s kedvükre bámulhassák a kék tengert, aminek látásában nem igen volt része, mert nagyon messze lakott bent a városban s a színházat kivéve, sehova sem járt. A Posilippón legalább, hova kereskedő-segédek, polgárok, kishivatalnokok szoktak eljárni, senki sem ismerte s nem kellett attól tartani, hogy utána forognak s tudja isten mit suttognak. De még ennél is jobban szeretett kirándulni a nápolyi halmokra, Vomero, Villanovába, Campodi-Marteba, ahol a föld népe adott egymásnak találkát, olcsó vinkóval öntvén le szerény vacsoráját. Gargiulo azonban nem volt szentimentális lélek. Legjobban érezte magát a nagyvilági vagy félvilági társaságban, s lehedzett a toledo-utczai vendéglők után, hol a »viveur«-ök szoktak összegyűlni a színházi előadások végeztével. Carmela jól tudta, hogy ha most vacsorálni mennek, akkor teljesen füstbe megy a holnapi kirándulás. A szeretője nem volt gazdag ember, s a leány már azt a keveset is a szemére hányta, amit ráköltött. Ez a kevés elég sok volt Gargiulónak, a leánynak pedig rengeteg összeg.

— Éhes vagy? — kérdezte tőle a fiatal ember.

— Meglehetősen — mondá Carmela udvariasan.

— Majd *mozzarellát* rendelünk. Meglátod, mily finom lesz — mondá igazi nápolyi lelkesedéssel, mert a nápolyinak csurog a nyála, ha konyhaművészetről beszél.

— Jó lesz, ha lesz. De lesz-e mozzarella?

— Mindig van. Ez a Regina d'Italia egyik különlegessége. Tegnap Don Gabrille Scognamiglio két adagot rendelt egymásután.

— Hát tegnap a Regina d'Italiában voltál?

— Ott. Mikor téled elváltam, fölugrottam egy perczre s ott találkoztam a patikáriussal, ki egy francia asszonykával volt ott. Vén kujon ez a Scognamiglio, sohasem jön meg az esze.

— Mit csináljon, ha van pénze s ha aggregény — mondá a leány, aki szépíteni akarta a dolgot.

— Csak nem szakad meg a szived utána? — mondá Gargiulo nevetve.

— Ugyan!

S elpirult.

— Talán te is meghallgattad volna, mint a többiek?

— Nem, nem, esküszöm, hogy nem — mondá a leány élénken.

— Ugy is elhiszem, szükségtelen esküdnöd. Tudom, hogy jó leány vagy, hiszen azért szerettelek meg.

Odaértek a vendéglőbe, mely a Toledo-utca közepe táján feküdt. A *Regina d'Italia*-nak van egy »elegáns« emeleti helyisége is, melyhez a Vicolo Speranzellából van a följárás, — egyikéből azoknak az apró, szűk sikátoroknak, melyek keresztül-kasul szelik a Montecalvario-pugris-negyedet. Amolyan másodrendű vendéglő volt, ha ugyan nem harmadrendű. Látogatói egyetemi hallgatók, kiknek csak pár lira csörög a zsebükben és nagyobbára vigéczek, kik a vidékről rándulnak föl pár napra vagy hétre. Villásreggelit másfél, ebédet pedig két lirért kapni s ezért az árért meglehetősen jól is lakik az ember. S ez a szerencséje ennek a vendéglőnek, míg a többiek ugyancsak tengődnek. S még nagyobb szerencséje, hogy szinte a reggeli órákig nyitva van, s ezért éjfél után is tömve van éjjeli lumpokkal, szerelmesekkel, reporterekkel, rendőrtisztviselőkkel, a *mala vita*, a *maffia* s a *camorra* különféle alakjaival, kik futtában még valamit esznek, mielőtt hazatérnének különféle foglalatosságai után. Néha igazi elegáns viveur is akad köztük, divatosan öltözött hölgyike társaságában, mert néha az elegáns embert is elfogja a vágy, hogy *zülljön* egy kicsit, hogy variációt hozzon be érdekes, de egyhangu életébe. Sokszor pedig azért térnek be ide, mert az elsőrangú vendéglők ilyenkor már zárva vannak.

Gargiulo és Carmela fölhaladtak az elég jókarban tartott márványlépcsőn s a kopottas szőnyegen. A bejáratnál egy osztriga-árus állta útjukat.

— Az osztriga-árus! Parancsolnak osztrigát?

— Akarsz osztrigát Lina? — kérdezte Gargiulo egy viveur hanyagságával.

— Köszönöm, nem.

— Fusarói osztrigák, madama. Talán mégis tetszik egy féltucsat? — kínálhatta az ambuláns kereskedő.

De Carmela nem is hallgatott rá, gyorsan elhaladt mellette.

Az étterembe egy kis szobán haladtak keresztül, mely a konyhára nyílt s az élelmiszerek voltak felhalmozva egy nagy márványos szekrényben: nyers szeletek egy óriási tálon, koppasztott baromfik, melyek csak a nyársra vártak, különféle tengeri halak, rózsás sonkák, kolbászok, mozzarellák, kövér és száraz sajtok, aszalt és friss gyümölcsök, félig megszelt torták s krémek.

— Láttad Linuccia azokat a remek halakat? Szeretnék belőlük rendelni paradicsommal.

— Nem lesz nagyon drága?

— Az árral ne törődjél — mondá Gargiulo kedélyesen. — Ma este ünnepnapot csapunk.

— Nem bánom, ha éppen akarod.

Mert Carmela soha semmiben sem mondott neki ellen.

A *Regina d'Italia* szobái egysorjában vannak s a negyedik (vagy ötödik), mely a legnagyobb, a Via di Toledora nyílik. Fala fehér stucco, butorzata vörös ripsz, az asztalok mellett keskeny divánok húzódnak el, meglehetősen rozoga lábakon, mert évek hosszú sora óta ezer meg ezer ember használta. A divánok fölött megfakult tükrök lógnak kopott aranyrámában. Gargiulo udvariasan előre bocsátotta Carmelát s oly hanyag kifejezéssel követte, mint aki hozzá van szokva ehhez a helyhez és társasághoz. Egy pillantással végignézett a jobbra-balra eső asztal sorokon, hogy nincs-e ott valami ismerőse, aki őt meg-

bámulhatná. Hogyne, mikor egy tánczosnővel ment, meg azután fehér mellénye, smokingja, arany óraláncza volt, a mellényzsebéből pedig angolosan ezüst láncz szolgált le a nadrágja zsebébe. A láncz végén természetesen czeruza s egy csomó apró kulcs lógott.

Az első teremben nem volt senki. A másodikban csak egyetlen asztal volt elfoglalva. Vidéki házaspár ült mellette, mely valószínűleg színház után tévedt be ide, hogy végigélvezze Nápoly minden gyönyörűségét. A harmadikban két párocska ült két asztalnál. Az egyik pár egy huszonöt éves szőke fiatal ember s egy csupa szalag, csupa csokor, csupa czafrang leány volt. Talán valami varrónő, ki az elcsent ruhadarabokból állította össze tarka öltözetét. A másik pedig Pasquale Sambrini, a fűszerkereskedő és a rut Rosina Musto volt, kivel régóta tartotta a hü barátságot. Rosina barátságosan köszönt Carmelának.

— Hát örökké ezzel a Sambrinivel csavarog? — mormogta Gargiulo.

— Azzal... Azt mondják, hogy meg is vannak esküdve.

Ez a megjegyzés Gargiulót nagyon lehűtötte.

Bevonultak a legutolsó terembe, melynek egyik ablaka a Vicolo Speranzellára, két erkélye pedig a Via di Toledora nyílt. Gargiulo mindig ott ebédelt. Kikeresett s talált is magának egy megfelelő jó asztalt az ablak s az egyik erkély közt. A pinczér felgyújtotta a gázt. Carmela levetette drap-színű kabátját. Lila kázmír ruhája volt, lilabársony diszszel a nyakán és ujjain. Roberto adta neki mind a hozzávalót, úgy hogy neki csak a csináltatást kellett megfizetnie, ami tizenkét lirát tett ki. Ez az összeg nagyon megterhelte a budgetjét, de egy garast sem akart tőle elfogadni, annyira meg volt hatva a nagylelkűségétől és udvariasságától.

Roberto azt kérdezte tőle, hogy miért nem tette föl az új kalapját.

— Mert a színházban minden tönkremegy.

— De hiszen itt nem vagyunk a színházban.

— Nem tudtam, hogy ide jövünk.

Már nem volt a régi leány. Azelőtt színház után nagy igyekezettel törölte le arczáról a karmint és a cold creamet, most pedig, hogy Robertsonak a kedvére járjon, gondosan kifekettette a szemöldökét, kipirosította az ajkát, s festette magát. Roberto iszonyodott a halovány arczoktól. Azt akarta, hogy a szeretője, a szegény kis kóristaleány nagyvilági delnőnek nézzen ki s ő hordta hozzá csomagszámra a pirosítókat, pomádékat és maszatokat. Vett neki egy vékony nyaklánczot is, melyről aranyozott ezüst kereszt csüngött, meg hamis gyémántokkal kirakott függőt. Az egész valami harmincz lirába kerülhetett s erre oly büszke volt, mintha Carmela legalább is félmilliót érő ékszeréket viselt volna magán. Szóval a leány alaposan megváltozott s a cziczoma különös, bár nem éppen kellemetlen kifejezést kölcsönzött az arczának. Egyedül dus haja és szelid mosolya volt természetes.

Ahogy letelepedtek, nyomban másik pár lépett a terembe: Placido Massamormile és Lodoiszka énekesnő. Placido még fiatal ember volt s születése révén a legkékebb vérű nápolyi arisztokráciához tartozott. Tönkretutott, elzüllött s miután vagyónát elnyelték az asszonyok és a kártya, a romjait erre a lengyel nevű, de génovai eredetű énekesnőre költötte. Közös háztartást vittek s ezen Placidonak oldalági rokonai (mert vérbeli rokonai már nem voltak) annyira fölháborodtak, hogy őket mindenképpen eltávolítani igyekeztek Nápolyból. Alacsony, szikár, elegáns-járású kis ember volt, szénfekete bajusza és haja keleti jellegre vallott, de a keletiek lágy vonalai nélkül. Lodoiszka nagy darab, rózsás arcú szőke lány volt, buzavirág-szemekkel, melyek azonban kancsalítottak kissé. Vörös-

ruha volt rajta és fehér tollakkal díszített hatalmas nagy kalap, s a füleiben legalább is kétezer lirás függő ragyogott. Gargiulo és Massamormile köszöntek egymásnak s a Gutteridge-ház pénztárnoka szinte hizott a dicsőségtől, mert nagy dolog az, ha ily előkelő személyiség köszön az embernek, ha mindjárt tönkrement, elzúllott ember is az az illető.

Roberto és Carmela csöndben fogasztottak el egy banális hors-d'oeuvre-t, anchovist vajjal. Lodoiszka és Placido szokásuk szerint disputálni kezdtek. Örökké czivakodtak, mert bántotta a helyzetük, melyből nem tudtak szabadulni. Azt mondták az emberek, hogy az énekesnő, aki vagy háromezer frankot kapart össze (nem éppen mind a színpadon) s aki tekintélyes nevű emberhez mehetett volna nőül, miért köti magát egy koldushoz, egy diszkvalifikált emberhez, kit a gentlemanek messziről elkerülnek. Talán jó reklámnak tartja a magaféle hölgyeknek? Nem akadna más ember, aki helyettesíthetné? Vagy talán igazán szerelmes belé? Szóval, halkán bár, de mindig veszekedtek: a férfi megvető arccal ugyan, de mégis látszott rajta, hogy nagyon bántja ez a nyilvános scéna, a leány pedig kedvét lelte ebben a trivialitásban, az arca majd kicsattant az egészséges pirosságtól, de rettenetes szemei jobbra és balra kalandoztak egyszerre. Gargiulo irigyelte Massamormilét, az ő szerény kis zsák-mánya oly jelentéktelennek látszott Lodoiszka, a nagyszerű leány mellett. Mikor összehasonlította őket, a kis kórista leány iránt közönyt, sőt gyűlöletet érzett.

Lehet, hogy Carmela ezt megértette. Mikor Lodoiszka belépett a terembe, lehajtotta arcát, mereven a tányérjára nézett s akadozva felelt Gargiulo fukar kérdéseire. Különben is nem igen szoktak élénken társalogni. Ha a pénztárosban volt is némi délvidéki *verve* és élenkség, ezt többnyire kávéházi barátai számára tartogatta, de a szeretőjével szemben nehézkes, lusta, nyárspolgár volt. Viszont Carmela nem volt valami szellemes leány, de volt természetes jó érzéke s óvakodott attól, hogy ostobaságot mondjon. Ez a szerénység különben tetszett Gargiulonak (ki együgyű, de jó teremtségek tartotta) a magánértekezésben, de mikor barátai társaságában volt vele, azt szerette volna, ha Carmela lármázik, tegezi az embereket, hangosan nevet s a földhöz csapkodja a boros poharakat. Az jól esett neki, hogy ő volt a leány legelső szeretője, de azt is szerette volna, ha a leány elsajátította volna a félvilági hölgyek modorát. Elfogta a düh, mikor látta, hogy a leány a társaságban megnémul s eltűnik ajkairól a mosoly.

— Van valami bajod? — kérdezte tőle, fölboszanokodva a leány diszkrét tartózkodásán.

— Nincs — mondá a leány megrémülve s a szemei megteltek könnyel.

— Olyan arcot vágasz, mintha temetésre készülnél. Jobb lett volna, ha haza vittelek volna.

— De hiszen... én nem akartam eljönni — mondá a leány alig türtőztetve zokogását.

— Máskor majd megjegyzem magamnak.

Azután csöndesen étkezett tovább. Carmela szempillái párszor megrezzentek, de végre nyugalmat erőltetett magára s azt mímelte, hogy jól esik neki a vacsora.

Közben három új vendég érkezett: Carlo Altamura az uzsorás, aki hetekre, sőt napokra kölcsönzött pénzt; Gaetano d' Amora, egy darab ember, valamelyik reggeli lapnak a reportere, aki a sajtóirodából a szerkesztőségbe menet betért egy falatkára s don Gabrielle Scognamiglio, a vén szoknyahős, aki szokásból vagy rossz hajlamból sohasem tért előbb haza, mielőtt be nem kukkant volna éjjeli légyottjainak a helyére. A kávéházakban, színházakban s általában abban a világban, ahol mulatnak, az ifjú és vén ballerínák, színésznők, orfeumi hölgyek körében

elpusztíthatatlan rokonszenvnek örvendett ez az ember gondosan nyírt és illatos fehér szakállával, rózsás arcával, apró, kaján szemeivel s aranygombos botjával. Mikor belépett, Robertót és Carmelát oly barátságos mozdulattal üdvözölte, mintha meg akarta volna őket áldani.

(Vége következik.)

SAISON.

A pagonyban.

— márcz. 28.

Husvét hetében künt állunk a pagonyban. A kicsi tornyok, amelyek hófehéren villannak ki a tavaszi borus felhők alól, némák; a harangok Rómába repültek. Rövid volt a farsang, a kalendáriomcsinálók megérezték, hogy rossz esztendő lesz s így Palmarum rég elmúlt, de a szalonkák még mindig itt vannak s a husvét langyos levegőt fegyverek dörrenése rezzenti meg. A tavasznak szólnak az üdvölvések, a szalonka-áldozatok a jó Istennek, aki elűzte tőlünk a telet s nem haragszik meg, ha a nagyhetet az ő legszebb templomában töltjük, amelynek oltára pázsit, hajója az égbolt.

Szalonkákat, tavasz, remények, megkönnyebbülés hírnökeit várom a domboldalon. Hárman jöttünk ki elébök, a szomszédaim fölöttem és alattam állanak s a völgybe néznek, lesve, hogy a hegy és völgy árnyai kezdet fogjanak. Ide fönt már borulni kezd s lent is lankad a munka, az eke vasa kifárad és a napszámos gazda keze egyre lassabban nyúl kötényébe a mag után. A televény titokzatosan hallgat, befogadta a vetést s a mélységekben a föld szelleme most latolgatja kinek mivel fizesse meg a munkáját. Ide fönt gyenge szellő lengedez; jobbra is, balra is fordul, mint a gyermek, ha elaludni készül. Érintésére meg-megrezzennek a fák. Megborzonganak és érzik, hogy mit jelent a fuvalom: levelet és virágot. A fenyőfák szerényen rázzák meg karjaikat: nekik nem kell lomb, a bánat örök jelvényének nincsen ősze és nincsen tavasza. Nem úgy a vékony nyírfák, amelyek idegesen rázkódnak meg és toporzékolva várják az új diszt. A tölgyek tartózkodóak, rajtuk még ott csüng a múlt emléke, a tavalyi levelek: kemény szívők nem tud bizni az új életben s csak akkor engednek, ha az ifjuság erőszakkal tolja félre a vén remiszczencziákat. Magasan a többi közül válik ki egy éger koronája; határozottan integet: »Még nem, még korán van, sziklahasadékban, dombtetőn még ott lappang a tél.«

Milyen furcsa a tavasz errefelé. Keresztül-kasul látod az erdőt s a nyiladékon át a völgyet. Óriási lomkamara a mindenség; foszlány, rongy, bágyadt avar jobbra-balra. Az erdő kopott és omlatag, az ágak bozontosan merednek feléd, a földön hervadt levelek, sárgára dermedt gaz; a kövér, buja lombok helyét az iszalag fehér fátyla jelzi. Ez a szemfedő, melyet a természet ősszel rájuk rakott. Mennyi erő kell hozzá, hogy mindezt új életre keltse s a romokból diadalkaput csináljon a nyár bevonulásának. A nagy festő pallettája oldalán próbálgatja színeit: itt egy darab sárga gólyahir, ott egy pötty ibolya,

egy kis rügy zöldje, a kutyanyelv kékje jelzi a nagy munka vázlatát. A természet el-elgondolkodik a terven s egy röpke jeges szellővel eltörli a próbákat. Aztán új színek következnek: finom hóvirágok, kankalinok, egy-egy mandula-virág. Munkára készen áll az állatok napszámosa, a vakond, amely durva barázdákat vonva kezdi építkezéseit s a barázdabillegető, amely meg-megnézi a háladást s aztán tovaröppen, mintha a hegy megett rejlő tavasznak akarna hirt adni róla, hogy szállása készülöben van. Tavasz hangulatból itt édes-keves van, nem üveg-házi roccocohoz, műhelyhez hasonlít az erdő, amelyben kemény, izzadságos munkára készül minden. A puhák lént a völgyben vannak. Ott már vigan szalad a csermely, virít a jáczint s nyílnak a tavaszi sörcsarnokok. Ide fönt csak nehéz földszag és a fák recscsenése jelzi az új idők érkezését.

Az est árnyai lassan leereszkednek, a völgy egy-szintűvé olvad s a házak közelébb simulnak a templom-toronyhoz. Az égbolt tele a szürke szín minden árnyalatával, akárha a felhők összeálltak volna, hogy a természet válaszszon köztük. Némelyik hófehér, mint az apostolok köpönyege, a másik sötét, mint a felszántott föld, egyike kaczkias redőkbe burkolva jár, a másik fekete és haragos, mint a szakadék. Vajon melyiket üzi el s melyiket tartja meg a tavasz? Tarkán gomolyognak az óriási üstben; nem könnyű köztük munkatársat lelteni, az apostoli köpönyegben gyakorta jég lakozik s a fekete talárban rügy-fakasztó nyári eső. Végre aztán egy széles, békés felhő marad az égbolt peremén s míg a többi eltolakszik a hegyek felé, széjjelnyújtja hosszú karjait s magához öleli a völgyet.

A nyugodt hangulat átömlik az erdőre. A fáczánok, melyek eddig a mesgyék szélén sétáltak, beljebb vonulnak s egyre mélyebb karattyolással jelzik az estét. Ők a természet házimesterei, akik lefekvés előtt még egyszer körül-néznek: minden rendben van-e, bekandikálnak a bokrokba, nem jár-e róka a pagonyban s aztán ők is nyugvóra térnek. Minden csendes, csak a rigó, a hegyoldal korhelye füttyörészget, mint a jókedvű jogászgyerek, aki éjjeli portyázásra indul. Ami dallamot napközben hallott, mind elmuzsikálja s hogy a vadászt megtréfálja, a szalonkát is utánoztatja.

Most mély csönd lesz, akárha fa, bokor, hervadt lomb egyszerre beleveszett volna az alkonyat sülyesztőjébe s körülöttes árnyak állnának, mint ősszel a láp ködei. S azután lassu berregés hallatszik valahol messze. Arra fordulsz, de akkorra megint csönd van s egy vékony páfrány int, hogy semmi se történt. Majd egyszerre újból berregést hallsz, de ebben a pillanatban megrázkódik a tölgyfa s elnyeli a hangot. Mikor ismét dorombolást sejtessz, egy fáczán riad fel s ijedt csapdosással menekül közeledből. A természet összetart s védi a maga embereit, a szerelmes szalonkákat. De dobogó szívvél ki hajtana a figyelmeztetésre; a snepfek nem hallgatnak sem a páfrányra, sem a fáczánra, sem a jóakaró szellőre, árnyaik botorul üzik egymást s ebben a pillanatban tűzsugár villan a rekettetésben: az első szalonka tompán zuhanva hull a földre.

Most lövés lövést ér s az est könnyelmű vándorai vérző szívvél fizetik meg szerelmüket. Hiába siet segítségükre az éj, mely palástját rájuk borítja, hiába fedik őket a komor fenyők, a vadász éles szeme felfedezi árnyukat s a vigan lebegő fekete vitorlákból, melyek kaczerán usztak a légben, egyszerű sötét rongyok lesznek, hűlő testüket a vizsla foga szorítja össze. Édes izgalmukat a vadász veszi el tőlük, mert az embernek ma már nem elég az állat testi prédája, a lelki hangulataikat is járomba hajtotta.

Negyedóra mulva teljes a sötétség s mi hazatérünk. Az Uristen rátette a völgyre csillagokkal kiczifrázott fedőlapját, a természet bezárult. Az erdőben nincs nesz, nincs élet, csak azon a helyen, ahol a szalonka vére kiömlött, a melegtől életre kelve, nyilni kezd az ibolya.

Déliab.

Krónika IV.

Dal a konverzióról.

A kávéház ablakában
Üldögéltem elmerengve,
Billiárd-golyók csattogása
Vegyült csak a néma csendbe.

És a markőr álmódzva
Álldogált a kassza mellett,
Vajmi-gyér volt a valutám,
Undorító volt a helyzet.

Hihetetlen szenvedélyvel,
Melynek az alapja lázas,
Gondolkoztam arról, hogy most
Nem volna rossz egy-két százaz.

Oly jó volna elutazni,
Elutazni, délre menni:
S a zsebemben csupa rézpénz,
Csupa nikkell, bankó semmi!

Óh te zord poéta-végzet,
Meddig, meddig üldözesz még?
Hol találok itt kibúvót,
Boldogító mentő-eszmét?

Talán házasodni kéne?
Örökölni okosabb vón,
(Uzsorás lesz a legbölcsebb,
Noha ez már régi sablón.)

S szerfölött elsavanyodva
S elbusulva némi részben,
Vigaszul és kárpótlásul
Néhány estilapba néztem.

Három estilapba néztem
S a szememnek alig hittem,
Megakadt a szemem rögtön
Mind a három vezérczikken.

Mind a három vezérczikken
Egy a czim és egy a lényeg:
Konverzió... konverzió...
Konverzió... én úgy éljek!

Bűvös-bajos idegen szó,
Nálad szebbet sohse látok!
Konvertál a magyar állam
Némely államadósságot.

És e némely adósságok
Mennyisége nem parányi,
Nem parányi, nem parányi,
Egy milliárd koronányi.

Annál is több... az agyam zug
Millióktul, tizezertül...
S körülöttem az egész, nagy
Rotschild-csoport tánczra perdül.

Öreg Rotschild, ifju Rotschild,
Mind mind milliókat oszt, ont,
S járja hévvel, lendülettel
A mazurkát és a bosztont.

Mennyi kecs van mindegyikben,
Mennyi báj van; hogyha legyen!
Fedák Sári nagy művésznő,
De nem tánczol ő se szebben!

Erre-arra hajladoznak,
Mind ezüstben, mind aranyban,
Szinte kedvem volna rá, hogy
Valamennyit megrohanjam.

És a kávéház is tánczol,
Ugy a markőr, mint a szolgál...
Ez a nagy konverzió-táncz,
Bankó-ballett, arany-polka.

És az állam, az is tánczol,
Egy kevés tüll, az van rajta
S kamatlábát nagy kaczerán
Térden fölül mutogatja.

Volt adósság... nincs adósság,
Vagy ha van, hát konvertálva...
Konvertálni, konvertálni!
Álmaimnak ez az álma!

Óh, miért nem mondhatom el,
Amit egyik Lajos mondott:
»En vagyok az állam!« Akkor,
Hol volnának most a gondok?

Vagy miért nem vagyok inkább
Ama Rotschildok csoportja,
Akiknek a konvertálás
Foot-ballnál is kedvesb sport ma?

Mért kísérttek csábos árnyak,
Téboly-eszmék, balga vágys,
Engem, árva dalnokát az
Általános pénzhiánynak?

Jobb lesz azon gondolkoznom
— És e munka nem parányi! —
Hogy a mai pikkolómat,
Hogyan fogom konvertálni?

Józsi örökségi ügye.

(Előzmények: Józsit felöltöztették, kimosdatták és megintették, hogy jól viselje magát. Tudnivalók: Laura néni egy kilenczven-két éves, gyermektelen milliomos matróna, közeli rokonságban Józsi szüleivel. Szín: Laura néni özvegyi szobája. Egyszerű butorzat. A szekrényekben kötvények és más értékpapírok.

A varróasztal fiókjában propeller-részvények.)

LAURA NÉNI: Jaj, öreg szemem, öreg szemem, már semmit sem látok... Kik jöttek?

A MAMA: Mink jöttünk, Laura néni.

LAURA NÉNI (kinyújtja a kezét): Ti jöttetek? Jaj, de kedves. Józsikát is elhoztátok?

A MAMA: El bizony.

LAURA NÉNI: Jaj, öreg szemem, öreg szemem, nem látok. Gyere ide, Józsikám, hadd tapogatlak meg.

JÓZSI: Itt, itt.

A MAMA: Józsi, te szemtelen.

A PAPA: Laura néni gyönyörű színben van.

LAURA NÉNI: Mit mondtál, fiam?

A PAPA (ordítva): Gyönyörű színben van, Laura néni!

JÓZSI: Süket is.

A MAMA: Erre jöttünk, hát mondtam az uramnak, menjünk fel és nézzük meg azt a kedves Laura nénit. Véletlenül Józsi is velünk volt, hát mondtam az uramnak, annál jobb. Ugyis már rég nem látta, Laura néni.

JÓZSI: Laura néni!

LAURA NÉNI: Ki szólt?

A MAMA: Józsi is szólt. Eridj fiam közelebb Laura nénihez, mert nagyot hall. És jól kiált.

JÓZSI (jól kiált): Laura néni!!

LAURA NÉNI: Mi az, édes fiacskám?

JÓZSI (ordítva): Laura néni, maga nekem mindegy!

LAURA NÉNI: Mit mondtál, fiacskám?

A PAPA }
A MAMA } Hála istennek!

JÓZSI (harsogva): Laura néni, a Kossuth is kilenczven-két éves volt, amikor meghalt.

A PAPA: Ez a gyerek tönkretesz engem.

A MAMA: Józsi, fiam, légy kedves Laura nénihez. Laura néni nekünk... Ő nekünk...

A PAPA: Szóval légy kedves hozzá, különben megverlek. Hát mit csinál mindig, Laura néni?! Nagyon kíváncsiak voltunk, hogy érzi magát!! Megkapta a befőt-tet, amit a feleségem küldött?!!

LAURA NÉNI: Megkaptam. Köszönöm.

A MAMA: Még mindig a Politiseszt olvassa Laura néni?!!

LAURA NÉNI: Felolvassák nekem, fiacskám. A börzét is felolvassák.

JÓZSI: Mondja, Laura néni, mi az: örökség?

LAURA NÉNI: Az, fiam? (sóhajt.)

JÓZSI: Az szomorú, Laura néni? A papa mindig örül, mikor mondja.

LAURA NÉNI: Hát van, aki örül neki.

A PAPA: Ez a gyerek tönkretesz engem.

Incubus.

JÓZSI: Néni, ugy-e örökség az, amikor az embert fekete kocsin kiviszik a temetőbe?

LAURA NÉNI (célzatosan): Az még nem örökség, fiacskám.

JÓZSI: Ezt nem értem. Hát például, ha majd maga...

A PAPA (gyors egymásutánban): Mit szól a burok nagylelkiségéhez, Laura néni? Milyen szép volt tőlük, hogy azt a Methuen lordot visszaadták az angoloknak. Azok persze nem örültek neki. Szerették volna, ha sohse látták volna.

A MAMA: Hahaha! Na ez pompás! Hahaha!

(Kinos csönd.)

JÓZSI: Nem is olyan pompás.

(Ujabb szünet.)

A PAPA: De most már, ugylátszik vége lesz ennek a háborúnak. Pláne, hogy Rhodes Cecil megh... izé... nyugalomba vonult.

LAURA NÉNI: Ez a gyerek rosszul van nevelve.

A MAMA: A cselédektől tanulja ezeket az illetlenségeket.

A PAPA (görcsösen): És most már az angolok is békés hurokat kezdenek pengetni. Ennek előbb-utóbb béke lesz a vége. (Villogó szemmel néz Józsiára.) A parlament nagyon nyomja Chamberlaint.

A MAMA: Na, az nem fog engedni, mert az kemény legény. Olyan mint szegény Tisz... mint szegény Bánffy.

LAURA NÉNI: És Viktória királynő is előbb-utóbb engedni fog.

A PAPA: Viktória királynő?

A NÉNI TÁRSALGÓNŐJE: Psszt!

JÓZSI (a néni fülébe): Hiszen az már régen... (elrántják. A néni megrezzen.)

A PAPA (a dühtől remegve): Szebb is a béke.

JÓZSI: Csupa családok.

A PAPA: Majd adok én neked. Na most megyünk, Laura néni. Csókolom a kezét.

JÓZSI: Örökölt már maga, néni?

LAURA NÉNI: Menj, Józsi, rossz fiu vagy. Hol tanulsz az ilyen beszédet?

JÓZSI: Ezt nem kell tanulni. Az ember hallja.

LAURA NÉNI: Hol hallja? Ki beszél ilyen csunya dolgokról?

A MAMA: Minden rosszat a cselédektől tanul. Mindig megtiltom neki, hogy a cselédszobában lődörögjön. Mégis kimegy.

JÓZSI: Hát mi van ebben rossz? Most megint meg fogtok otthon verni.

A PAPA: Végem.

LAURA NÉNI: Egyébről nem tudsz beszélni, fiacskám?

A PAPA: Kezit csókolom, Laura néni.

A MAMA: Kezit csókolom, Laura néni.

JÓZSI: Kezit csókolom, erbtanti néni.

LAURA NÉNI: Ez a gyerek tulságosan felvilágosított. (Csipősen.) Furcsa dolgokat hallhat maga körül...

A MAMA: A cselédek rontják el.

LAURA NÉNI (gunynyal): Oh, azok a cselédek!

A PAPA: Egy kő esett a szívemre. Kezit csókolom.

LAURA NÉNI: Mit siettek úgy?

A MAMA: Józsinak jön a tanítója.

JÓZSI: Csupa családok.

LAURA NÉNI (hidegen): Hát akkor szervusztok. Mikor jöttök el megint?

A MAMA: Jövő héten eljövünk, Laura néni.

LAURA NÉNI: Te is eljössz, Józsiika?

JÓZSI (az apjára néz): Nem hiszem, Laura néni...

(Sietve elhúzzák és rohanvást távoznak vele. A lépcsőházban):

JÓZSI (sirva): De miért? Mit csináltam?

Vessző.

INNEN-ONNAN.

+ **Tisza-szobor Nagyváradon.** Utolsó bukása Tisza Kálmánnak a nagyváradai bukás volt. Fájdalmas bukás lehetett, de azért hálátlansággal vádolni a váradiakat igazságtalanság. Ki tudják mutatni, hogy a *korruptió atyja* a szülővárosának a mandátumáért soha semmit se adott. Nem fizetett a választóknak és nem fizetett a kerületnek. Ilyen volt a piszkos választások atyamestere. A derék váradiak mégis megválasztották megint: nem lelkesedésből, de — hiuságból. Ő nekik elég kárpótlás volt az elmaradt haszonért, amivel a Tisza Kálmán képviselőségével járt az, hogy Tisza Kálmán volt a képviselőjük, aki, ha szónokolt a Pecze-parti Párisban, másnap ez volt a budapesti újságokban a vezércikk címe: A nagyváradai szózat. A személyéért se igen rajongtak a kegyelmes urnak: de boldogság volt az a tudat, hogy mikor ő a választói közé ment, egyszeriben Nagyvárad lett az ország közepe, amit már például Barabás Béla, akármilyen derék ember, nem igen tud megcselekedni — nekik. Szóval: nem a maga virtusa, hanem a mások hiusága tartotta Tisza Kálmánt Nagyváradon. Mikor azonban azután változtak az idők és Tisza Kálmán egyre kisebb kísérettel jelent meg Nagyváradon, a szózatról se igen irtak a pesti lapok vezércikkét, a derék váradiak is elkezdtek kigyógyulni a hiuságukból és megbánásuk jeléül Barabás Bélát hintették a fejükre. Tisza Kálmánról pedig lemondottak Abrudbánya javára. Senkitől se szabad rossz néven venni, ha letett — a hiuságról, valamint hogy azt se szabad rossz néven venni, hogy Nagyvárad ime magának követeli Tisza Kálmán szobrát, akinek nem adott mandátumot. Az élő Tisza Kálmán lehetett bukott ember, de a halott Tisza mindenkorra nagy ember marad és Nagyváradot nem lehet azzal vádolni, hogy rosszul bánt volna Tiszával, amíg életében is nagy ur volt. Persze mikor megbukott, nem kért többé belőle, de hát — a szobrokat nem fenyegeti ilyen veszedelem.

* * *

× **Ajándékok.** Apró ajándékok tartják fenn és erősítik a barátságot. Németország meg Amerika forró baráti csókban esküdtek egymásnak — politikus nyelven szólva — meleg vonatkozásokat. A császár küldött a demokratáknak egy eleven princzet, ez a figyelem természetesen nem maradhatott viszonzás nélkül. Rooseveltnél se smuczig, küldött ajándékba az Imperator Rexnek egy könyvet, egy könyvet saját magától, egy könyvet, amiből csak egyetlenegy példányt nyomtattak, amit tehát csak egyetlenegy ember olvashat — ha ugyan nem adja kölcsön másnak is — ez az egyetlenegy ember a német császár. Lehet, hogy ő felsége, mikor belemerül az ajándék élvezésébe, azt gondolja magában, szabadon amaz ismeretes sírfömlir után: bár én irtam volna és olvasnád te! — az ajándék gondolata mégis kedves és megható. Rooseveltről sok minden tudnivaló, de a legtudvalóbb az, hogy soha életében

nem volt író. Már kora ifjúságában se volt az: akkor is inkább bivalyokat ölt, mint hogy verseket költött volna. Senki se adhat mást, mint amije van: ez a közönséges halandók okoskodása. Roosevelt ezen tultette magát, ő az ő felséges barátja kedvéért csinált olyat, amit nem tud. Irt könyvet és odáig vitte a nemes gyöngédséget, hogy csak egyetlenegy példányban nyomatta. Minek szenvedjen a német-amerikai barátságért olyan is, akinek semmi haszna belőle. Az azonban bizonyos, hogy az Imperator Rexet nem fogja lefőzni. Az küld neki egy könyvet, ami egy példányban sincs kinyomtatva, küld egy szobrot, egy zeneművet, egy képet, egy hősi époszt és hogy tele legyen a láda, néhány »gondolat-forgácsot« csupa olyan dolgot, amit ő maga csinált, természetesen a ládát is, amiben küldi; mert ő felsége, hála istennek, nem kisméretű férfit és megcsinál mindent, amit nem tud.

* * *

A Szoborkérdés. Sajátságos, hogy, míg megbízás után készült szobraink, akármily rosszak lettek légyen, következőseikkel soha nagyobb hullámokat nem vertek a művészeti s társadalmi életben, addig a pályázaton dülőre került szobrok mindig vehemens harcokban születtek — gyakran elletettek — és csatazajban kerültek állványukra. A pályázatok tarthatatlan volta minden egyes alkalommal szembeszökik s ennek daczára hivatalos köreink kitartással ragaszkodnak az ugynevezett szabad versenyhez, amely rendesen egy embernek jelent szabadságot, míg a többit a megaláztatás csöndes járma felé tereli. Még csodálatosabb, hogy ennek daczára neves művészeink nem teszik le a vésőt, s mint az írók nem állnak ki a pályázati harcból, melynek koszorúja ide s tova alig jelent többet, mint az ujévi pecsenye homlokára tett babérág. A Kossuth-mauzoleum ügye pályázat lévén, természetesen újra forrongást okozott művészeink között, akik ezuttal a pugrisokkal ütköztek össze s általuk le is győztek; Marsyas megnyúzta Apollót. Ez állapot tarthatatlan voltát jellemezni nem szükséges, a fővárosi urak nyilván nem tűnének, ha a szurómarhavásár és az új sertésvágóhíd, e jellemzetesen budapesti városi kérdésekben akár művészek, akár Strobl ítélkezne, s így nem vehetik rossz néven, ha a művészek is ugyanazt a konzekvenciát vonják le. Mi ugyan némileg érteni tudjuk e pályázat jelentőségét: elfogyván az üres telkek, most a beépített telkek spekulációjára kerül a sor s ha jól megyen, Budapest rövidesen hemzsegni fog a szék. főv. szobroktól. Sőt e szobrok némi értékét is látjuk, mert az emberi korlátoltság is etnográfia és muzeumba meg spirituszbá illik. [De bronzból nem szükség neki emléket állítani, van belőle elég élő példány, s amint a helyzet mutatja, lesz is per secula seculorum.

* * *

× **A hó alatt.** Hozzászoktunk, hogy Oroszországból mihozánk más el nem látszik, csak a csár. Az egész rengeteg birodalomból, százmillió muszkából nem látszott más, mint az atyuska, az se a maga személyében, hanem többnyire a Podbecone formájában, a többi mind, a sok millió ember szinte beleveszett egy szomorú, elhaló szláv melódiába. Mintha mind csak azért volna, hogy sirassa magamagát, anélkül, hogy eszébe jutna: miért ez a tehetetlen siratás, mikor élünk, annyian vagyunk, mint a csillag az égen, egészségesek is vagyunk, gazdagok is vagyunk, hatalmasok is vagyunk — csak éppen hogy rabszolgák vagyunk. De kinek a rabszolgái? Kétmillió orosz katona, az elnyomott nép fia, szomorúan markolja a puskát és keseredett szívvel strázsálja — önmagát. Csak a valóság tud ilyen szörnyű képtelenségeket produkálni. Ime egy nemzet, amely nem tud feltápázkodni, olyan nagy. Legalább így láttuk; de most, ime, mozog a medve. Az orosz dalok sorába bevonult a forradalmi induló, már nemcsak sirnak, hanem követelnek is. Oroszországban be kell zárni az egyetemeiket, mert a tudás a forradalom és a diákot, ha leteperzte a

kozák — besorozzák kozáknak. Nem különös ez is? Fegyvert adnak a kezébe, hogy lefegyverezzék. A lázadót besorozzák és lövetik vele azt, aki lázad. Szörnyű varázsa lehet a zsarnokságnak, hogy így fogja vele az embert és rettenetes bölcsesség lehet a puska, hogy így le tudja szerelni a gondolkodást. Ha el akarod nyomni a forradalmat, adj neki ágyut és generálist és engedd meg, hogy belelőjjön a maga seregébe. A zsarnokságnak pokoli a politikája, de beválik, elbukni csak akkor fog, ha nem mer többé fegyvert adni a lázadó kezébe: akkor az utcakövekre kerül a sor és ez az igazi veszedelem. Mert a tirannusok trónját még soha se lőtték forgácsos ágyuval, puskával, mindig kődarabokkal és husángokkal.

* * *

•• **Cecil Rhodes.** Most hogy elköltözött és amerre járt arany jelzi nyomát, az emberek csodálkoznak rajta, miért gyűjtött annyi pénzt halomra? Tüdőbeteg ment Dél-Afrikába s ott ahelyett, hogy cocaint és bromot szedett volna, spekulált, kupeczkedett, rabolt meg csalt s utolsó perczéig azon fáradozott, hogy aranyakat harácsoljon. Azt hiszem nem a pénz, mint a gazdagság tényezője vonta maga felé Cecil Rhodest, aki sokkal eszesebb ember volt, semmint az elmulást ne vette volna kombinációba. A vagyon édes-kevesét jelentett neki; mit ér ez a tőke az ifjúság és egészség kamatai nélkül? És mit Dél-Afrikában? L'art pour l'art; a Cecil Rhodes pénzében nem a vagyon, hanem a pénz erejének és művészetének mozgását imádták. Más ember futtat vagy ebeket tart avagy dorbézol: neki a pénz rendezte a legszebb steeple chaseket, amint vakmerő akadályok közt, száz bukásnak kitéve rohant a cél felé, az ő aranyától országok részegedtek meg s ebei, az aransárga, gömbölyű setterek bankárokat és bankházakat apportíroztak. Ha megkívánta a társaságot a világ minden részéről előgurultak a d'orok, fontok, drahmák és lázsiások minden ujságnál pikánsabban mesélve el országuk viszonyait, ha szimfóniát akart hallani, megrázta a zsákokat, amelyekhez szakajtóval csalogatott malaczként szaladt a félvilág s ha borus volt a kedve, pénze vadul süvöltött el a világ felett és vérző nyomok maradtak utána. Minden registernek mestere volt, mint az igaz művész: hajadon és canaille egy személyben. Kérdezd meg a hadvezértől, minek szervez csapatokat, holott halála után egy katona sem megy tovább vele, s megkapod rá a feleletet a beteg Cecil Rhodes miért rakott össze annyi pénzt s miért halt bele, amint a vagyon az első vereget kapta. Imádták az aranyat, de nem mint a fukar, nem mint a korhely, semmint a pazarló, imádták, mert művészként tudott vele bánni s tényleg ilyen technikával senki még nem játszott a kényes hangszereken. Előtte csak brutális aranyborjúk léteztek; talán ő volt az első finom és arany elme.

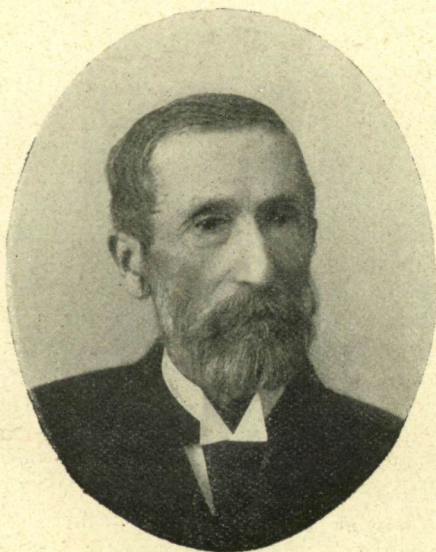
* * *

+ **Emelt fővel.** Scheinberger, az aradi kávé, aki annak idején Krivány körül asszisztált és ezért huzamos ideig a váci fogház vendégszeretét élvezte, a minapában kiszabadult hüvös magányából és mint udvarias ember, sietett erről »nyilatkozatban« értesíteni ismerőseit és tisztelőit. A nyilatkozatában kijelenti, hogy *emelt fővel* tér vissza tanulmányutjából és ha még mindig akadnának, akik az ártatlanságában kételkednek, föl fogja őket világosítani tévedésükről és így bizton reméli, hogy ismét meg fogja nyerni polgártársai tisztelőt. Ez a kávé nem bolond ember és van benne ráció, amit cselekszik. Hogy nyilatkozott, az egészen érthető. Azt az egész világ tudomására hozzák az újságok, ha valakit bezárnak, de ha azután, kiülve ami kiülendő, szabadon eresztik, még csak egy apró személyi hír se emlékszik meg róla. Hol itt a ráció? Mikor hunczutságon érik, hasábokat irnak róla, mikor bűnét levezekegélvén megint makulátlan karakter lett, a kutya se törődik vele. Az ilyen ember rendesen elkedvetlenedvén a

világ igazságtalanságán — elhuzódik, elkallódik és elpusztul. Az aradi kávék azonban tudja, mi a teendője. Nem a rabsegélyző egyesülethez megy, hanem kiáll a placzra és azt mondja: tessék tudomásul venni, hogy én most már teljesen tisztességes ember vagyok és ezennel bejelentem az igényemet polgártársaim tiszteletére. Be voltam zárva egy kicsi, két kicsi, száz kicsi esztendeig: tehát már szenvedtem is az igazságért, amit nem mindenki mondhat el magáról. Ő úgy jön vissza a börtönből, mint más a háborúból és ez átkozottul hatásos politika. A fogságát úgy mutogatja, mint más a csatában kapott sebeit, már pedig tudva, hogy a *tálalás* nagy dolog. Ha egy pár esztendeig nem fárad bele, még *vértanu* lesz belőle. Az a fő, hogy az ember tudjon *emelt fővel* járni tekintet nélkül arra, hogy mi van rajta. A fejével magával úgy se sokat törődnek az emberek.

* * *

□ **Zsazsa-láz Londonban.** Ahogy előre sejtettük, az utólérhetetlen Fedák Sári már a londoniakat is megtébolytotta. A jó isten tudja, hogy történt, de a Magyar Színház hivatalos értesítése szerint a londoni színházi ügynökök tömegesen érkeztek Budapestre: Zsazsát, a nagyszabású Zsazsát akarta látni mindegyik a Fifin című operettben. A londoni színházi ügynökök olyan óriási tolongást műveltek az esti pénztár körül, hogy lovasrendőröknek kellett a rendet helyreállítaniok és az ügynököket helyre ültetniök. Az első felvonás után Zsazsa 36 londoni színházról kapott megtisztelő ajánlatot, míg a többi, valamivel óvatosabb londoni színház ügynöke csak a második felvonás első jelenete után mert szerződési ajánlattal közeledni az ünneplő diva felé. Mindegyik ügynök több ezer estére szerződtette a művésznőt, akinek programja most már a legközelebbi száz évben a következő lesz: 1902. október 15-ikétől 1914. október 15-ikéig 4300-szor fogja a Drury-Lane színházban a Fifin játszani. Erre két napi pihenőt tart és a legközelebbi 15-évben megszakítás nélkül a Savoy-Theatre-ben fogja ugyanazt az operettet ábrázolni. 1952-ben a Fifin 15.000-ik előadásának és londoni első föllépésének 50 éves jubileumát a Daily-Theatre-ben fogja megünnepelni. Csak a Fifin 30.000-ik előadása és 100 éves londoni vendégjátéka után fog ismét Magyarországra hazatérni, hogy Molnár Gyulának a Papa leánya című darabját tanulni kezdje. Az angol ügynökök ez iránt a darab iránt is oly lázas érdeklődéssel viseltetnek, hogy már most végrendeletileg meghagyták fiaiknak és utódaiknak, hogy Fedák Sárít okvetlenül megnézzék benne és ha lehet, mindjárt egyhuzamban 200—250 évre szerződtessék. Ha ez így folytatódik, a bűbajos Zsazsa kénytelen lesz a jó istentől előleget kérni a föltámadásra.

Katona Zsigmond.

† **Katona Zsigmond.** Egy darabka földet ültetett be szőlővenyigével a sivó homok közepén, megérte annak a virulását, leszedte termését és meghalt. Környezete megérezte annak a hatalmas energiának a dobbanását, mely lelkében élt és meghódolt neki. Vezér volt az ifjak munkájában és vezér az aggok tanácsában és amint nagy kezdeményezéseinek sikerét látták az emberek, nevét szárnyára kapta a hála. Ő gurította az első kecskeméti almát világgá és helyébe a forintok százzezrei gurultak vissza. Rendszerűsítette a gyümölcskivitel és hozzájárult második hazájának, Kecskemétnek gazdagodásához. Hány államférfiunk volt már, aki leülte a maga nyugdíjra képesítő pensumát a miniszteri székben és munkájának a nyomát befutta a szél. A Katona Zsigmond munkája tovább gyümölcsözik és példája serkentőleg hat az emberekre. Aki egy darab földet meghódított a kultúrának, az abban a kultúrában él tovább. Dicsőség és hála emlékének!

SZINHÁZ.

Az új földesur. A Népszínház legutóbbi ujdonsága két új nevet hozott a színházi életbe és sok kellemes meglepetést szerzett a musicalis fülnek. Az *Új földesur* két szerzője közül a szövegíró *Incze Henrik* bátran utánozta az angol operette-ek eljárását és összeszedett egy csomó alkalmat a rendező ügyességének a próbára tételére, a zeneszerző *Hüvös Iván* pedig megragadóan kedves és ötletes muzsikával vitta ki magának az elismerést. Hüvös Iván szerzeménye magasan felül-emelkedik a megszokott operett-zene niveauján és bővelkedik olyan számokban, melyek meglepő kvalitásokról tanuskodnak. Az első felvonásban Leslie és Jolán belépője, Freddy románcza (*Raskó*), a quartett, a kézcsókduett, s a sensáció-számba menő imakar, a másodikban a négerduett, a táncztercsett és a kitűnően sikerült gólya-elégia, a harmadikban a magyar kar (*»Visszatért már délvidékről a gólya«*) és Kovács Mihály nevető kupléja azok, melyek első sorban tekintetbe jönnek. Mindenképpen szép és elismerésre méltó siker egy oly muzsikusként, aki úgy szólván még el se nyűtte gyerekcipőit. Sokat várhatunk és várunk e gazdag és érdekes talentumtól, mely tele van melódiákkal és invencziós zenei gondolatokkal. Mindenekelőtt azonban szerencsésebb kezű librettistát kívánunk neki, mert a libretto vagy szárny vagy bilincs és ha nem szárny, akkor bilincs. Dr. Incze szövege, fájdalom, se az egyik, se a másik. Az előadás összevágó és jó volt, *Sipos Etelkát* pedig különös dicséret illeti.

Művészet.

Nemzeti Szalón. A Nemzeti Szalón mostani tavaszi kiállításán nem igen lebeg ott a művészet szelleme. A tárlat színvonala ezuttal oly rosszkedvű, oly mélyen leszállt, mint talán még soha. A szó igazi értelmében vett műalkotások csak elvétve akadnak itt-ott, különben pedig ásitva járkál a közönség e sivatagban, mely nemhogy nem műkiállítás, de még csak nem is vásár, mert néhány dicsérendő kivételt leszámítva, árai nincsenek arányban az ösztövérv művészi kvalitásokkal. Ami elsőrendű darab mégis akad, *Katona* és *Fényes* apró remekei, azokat már más tárlaton láttuk, s csak ama bizonyos színvonal megmentése végett vannak beküldve. Legjobb még *László Fülöp* egy arczképe, mely Katona Nándort, »a jó barátot« jellegzetes hűséggel ábrázolja; *Markó Ernő* egy remek téli tájképe, *Kézdi—Kovácsnak* egy erős hangulata, *Szenes Fülöpnek* több tekintetben »utánérzet« tanulmányai, *Bihari Sándornak* »Paraszt-udvar«-a, *Vaszary Jánosnak* pihenésül festett balatonmenti apróságai, *Kann Gyulának* pasztózus tájképei s *Grünvaldnak* egy remek kis téli esti hangulata (201. sz.) *Lotzról* és *Székelyről* a két jeles művészről mi ujat sem mondhatunk;

tisztelettel hajlunk meg következetességük előtt, melylyel művészi hitvallásukat évek igen hosszú sora óta dokumentálják. Márk Lajos női arcképe ha nem is a legjobb eddigi munkái közt, de föltétlenül a legzsenszálsabb, ami talán többet ér. A neves festők művei közt egyetlenegy *clou* van, *Munkácsy Mihálynak* egy studiuma, mely a boldogult mester minden nagyszerű kvalitását mutatja. A hölgyek gárdájából kiválik *Madarasi Beck Ilona* (»Tanulmány«, 36. sz.), aki rendes modeljét ezuttal pozitívebben, a technika minden csillogó segédeszközei nélkül, biztos tudással, kevés eszközzel festette meg. E fiatal leány haladása meglepő, s ha a jelek nem csalnak, rövid idő alatt diszére fog válni a magyar művészetnek. Szerepel ugyan a tárlaton több új név is, de ezekről talán ne is szólnánk.

IRODALOM.

Drámaipar és drámairodalom.

Nem nagyon valószínű, hogy a jövőben a Mészáros-vagy Teleky-féle drámaolimpiádok alapján fogják nálunk az időt számítani. Egyáltalában csak egy drámai pályázat jelent a magyar irodalom történetében eseményt: az, amelyen Katona Bánk bánja a teljes észrevétlenségig megbukott. Nincs tehát semmi csodálatos abban, hogy ezek a drámaírói outhsider-versenyek is csupán a titkos darabírók csökönyösségét, szaporaságát és bírálati jelentésből is ki-sejthető együgyűséget revelálják. Furcsa és roppantul elavult dolog azonban az, hogy az ilyen akadémiai s másféle tekintélyes fórum által eldöntött titkos irodalmi versenyeket az ugynevezett közélet, vagy legalább is a sajtó komolyan veszi s tőlük az irodalom gazdagodását várja. Nemcsak esztétikai, de nemzetgazdasági rövidlátásra is vall ez a naiv reménykedés, mivel az ilyen pályázatok természete kizárja, hogy irodalmi egyéniségek kiválását elősegítsék, mostan divó kezelésük pedig azt, hogy legalább a színházakra nézve valami haszonnal járjanak.

A nemzetgazdasági rövidlátásnak bizonyítéka annak a nem irodalmi, de ipari jelenségnek észre nem vétele, hogy a színműirodalom mellett és belőle kifejlődött és fölvirágozott egy új iparág, a szindarab-ipar. S ez nagyon természetes is. A színház az első nagyvárosi mulatóhely, a modern városi emberiség óriási mennyiségű szindarabot fogyaszt, természetes tehát, hogy ennek a szükségletnek kielégítésére gyorsan megtermettek a szindarab-termelők. Mivel azonban az előadási hely és idő s a legkülsőbb külsőségek ezeket az iparcikkeket az irodalmi értékű színművekhez hasonlókká teszik s mivel tényleg arisztokrata őszök demokrata származékai, az átlag gondolkodás meghagyja őket egy kategóriában a drámai művekkel. Pedig az ellentét köztük poláris: mindaz, ami a színházi iparcikkben érték, aminek bősége, fokozása azt sikerre vezeti, az irodalmi szankczióra törekvő drámában csak szükséges rossz, minimumra szorítandó külsőség, előkelő hatást csökkentő némtelenség. Ez az ellentét a nemes irodalmi érték s a tömegeket meghódító ügyesség közt az írás összes területein fennáll. De mivel az iparos sehol se annyira iparos, s az igazi író sehol se annyira ritka, mint a színpadon, a drámaipar és drámairodalom összekeverése az esztétikai érzék mai elzüllesztésének legfényesebb példája.

Pedig a különválás roppantul használna nemcsak az irodalomnak, de ennek az új iparágak is. Hisz ha van iparcikk, melynek készítését gyorsan, anyagi kockázattal nélkül megtanulhatjuk és megkezdhetjük, úgy ez első sorban a szindarab. Miért legyen a bohózat, az operette, a vaudeville kizárólag *article de Paris*? Ezt a csipetnyi finomságot, lehelletnyi művészetet, mely ezekben épp úgy

megvan, amiként minden párisi lukszus-termékben, talán nem produkálhatjuk egy-kettőre mi is, de a szükségletet: a mulatni akaró tömeget mulattatni, igenis kielégíthetjük. Nem akar ez egy új hang lenni a magyar ipart pártoló hűhóban: egyszerűen tanács a színpadok számára dolgozó embereknek, akik íróknak képzelik magukat s ezért mindenféle irodalmi szempontoktól és vágyaktól esetleg zavarattják magukat, hogy tekintsék működésüket tisztán iparosmunkának. S figyelmeztetés közönség, újságok és kritikusok számára is, hogy az ilyen színpadi játékokban tisztán csak iparosok munkáját lássa.

Igaz, ha ez a megkülönböztetés érvényre jut, a színpadokra dolgozó emberek munkája megnehezül. Mert az iparosoktól jó munkát várunk s nincs az a nemzeti szellem, amely az Emke-gyufával a svédet kiszorítsa. De viszont megvan az a vigasz, hogy az ipart meg lehet tanulni, ami ugyan csak a tanulékony szellemű elméknek vigasz, de ha a magyar szindarabírók még ebbe a tehetőségeként igen távol fekvő osztályba se tartoznak, akkor igazán nem lehet rajtok segíteni. Pedig, komolyan, jó szindarabot írni könnyű dolog. Legalább is olyan könnyű, amilyen nehéz értékes *színművet* teremteni. Az irodalmi drámában lélekbe nyomuló hatásokat, előkelő, nemesítő érzéseket és gondolatokat kell olyan nehéz és merev formában a nemesedésre nem tulságos hajlandó közönségbe mintegy belecsempészni, amely ennek a közönségnek aljas ösztöneit, tetszésvágyát, szórakozási szükségletét szolgálja. A nemesítést és a mulattatást, ezt a két ellentétet kell itt egyesíteni! Hogy milyen nehéz ez, azt eléggé bizonyítja az irodalmi értékű drámák ritkasága.

Ellenben csak okosnak, ügyesnek, tanulékonynak kell lenni s a hatásos szindarabokat egymás után lehet termelni. Hisz a színházi hatásnak, a színpadnak, a néző közönségnek is van természetrajza, vannak állandó törvényei, amelyeket az intelligens ember megismerhet s munkája alapjául vehet. Azok a hatásos jelenetek, érdekes darab-architektúrák, fokozódó erejű cselekmények, sőt az egyes tréfák és mókák se megfelfejthetetlen szfinkszek, hanem ügyes iparosfogások, amelyeknek mintájára megértőjüknek épp ily, hatásos ujakat lehet teremteni. S itt plágiumról azért nem lehet szó, mert az ilyen darabok a plágium vádjában rejlő magasrabecsülésre, arra a föltevésre, hogy az irodalmát gazdagítsák, úgy se számíthatnak s mivel mostani megcsinálási módjuk ugyanis, legalább is öntudatlan utánzás, sőt lopás alapszik. Csak éppen az a baj, hogy ez az utánzás öntudatlan, pedig ha őszinte volna, jobb darabok teremnének. Mert ha a kipróbált sablonok eme öntudatos csereberélését tanult elme cselekszi, biztos, hogy igen jó iparcikkeket kapunk. Hisz ama derék szabó- és cipész-segéd urak számára, akik a színmű- és népszínmű-pályázatokat benépesítik, intő példaként áll nemes kenyéradó pályájukra való készülődésük: vagy nem tanították-e meg őket a cipő és a kabát boncztanára, a redingot-ok és báli cipők hódító bájjainak titkos okaira, mielőtt érzékeny testünk öltöztetőivé avatták volna őket? A szindarab is iparcikk, nincsenek neki metafizikai törvényei s épp ezért ennek a nagy jövőjű termelési ágának munkásai jól teszik, ha legalább is arra a művelődési fokra igyekeznek emelkedni, melyet minden más iparostól rég megkívánunk.

Mivel pedig ettől az eszménytől még igen távol vagyunk, az ilyen Mészáros-féle pályázatoknak tényleg lehet hivatásuk: a termelés fejlesztése a legbuzgóbb termelő megjutalmazása által, amiként ezt a cukoripar terén a cukorprémiumok cselekszik. Csakhogy ezt a szerepet csak a bírálási módszer megváltoztatásával nyerhetik el. Nem tudom benne van-e ezekben, a pályázatoknak az alaptörvényeiben az irodalmi érték követelménye, ha igen, okvetlen ki-kell vetni közülök. Mert irodalmi értékű művek

ilyen versenybe nem mehetnek bele: az irodalmi dráma kézírata a színpadon előadott műhöz úgy viszonylik, mint a szintelen, körvonalakat mutató karton, a megfestett, életteljes kupola-festményhez. A bírálónak az előtte fekvő szürke szavakból a színpadi játék hozzáképzelése által kell megkonstruálnia azt a drámai hatást, melyet a szövegben benlevő művészi érzés és gondolat előidézni akar. Az ilyen megértést kereső pedig nem áll oda a tucatzón-kint való megbírást természetessé tevő tömeges versenyzésbe, ahol a művészi törekvést a hülyeségeken eltompult szem csak véletlenül ha felfedezi.

Hagyják tehát a pályázatokat az iparosoknak, az irodalomhoz úgy se lehet semmi közük. Versenyképes iparosok azonban csak úgy fejlődhetnek, ha a verseny minden irodalmi nimbusztól megszabadul, ha tehetségek napfényre segítségét nem fogja tőle senki se várni, ha a bírálók nem fogják magukat remekmű-felfedezőknékné tekinteni. Hogy ezzel a pályázat meglehetősen lefokozódik az igaz, de legalább látni fogjuk valami hasznát. Abba pedig, hogy irodalmi eseményeket, ami egy értékes dráma, ezer forintok kitűzésével nem lehet előidézni, az irodalom lelkes félreértőinek, az Akadémiáknak és Meczénásoknak bele kell nyugodniok.

Szász Zoltán.

KÖZGAZDASÁG:

Az Adria tengerhajós részvénytársaság e hó 26-án tartotta közgyűlését Burchardt-Bélaváry Konrád főrendiházi tag elnöklésével. A lefolyt üzletév az új számlára áthozott 126.921 korona 76 fillér hozzászámítása után 1.260.986 korona 90 fillér tiszta nyereséggel záródik, az eredmény tehát 64.212 korona 89 fillér összeggel kedvezőbb, mint az előző üzletévben, amely kedvező eredményt nem a forgalom emelkedése, de a hajóanyag célirányosabb kihasználása s üzembeli megtakarítások okozták. A múlt évben elhatározott alap-tőke-főlemlés és új részvények kibocsátása programszerűleg lebonyolított, az árfolyam-nyereség a rendes tartalékalap javára könyvelte-tett. A nyereségelosztás tekintetében a közgyűlés elfogadta az igaz-gatóság indítványát, elhatározta, hogy az évi 1.134.065 korona 14 fillér tiszta nyereség 5 százaléka, vagyis 56.703 korona 25 fillér a tartalék-alaphoz csatolandó, 250.000 korona pedig az alaptőke 5 százalékos kamatoztatására fordítandó. Ez összegek levonása után a jelen évi tiszta nyereségből még fennmaradó 827.361 korona 89 fillér összegből az igazgatóság 10 százalékos jutalékban részesül = 82.736 korona 19 fillér. További 500.000 korona felülosztalékul fizetendő, úgy hogy a fenti 250.000 korona hozzászámítása után az 1901. évi részvény-szelvény beváltására 750.000 korona fordítatnék. A nyugdíjintézet javára 24.734 korona 83 fillér utalandó át. A múlt évi 126.921 korona 76 fillér összegű nyereségáthozott hozzászámítása után még fennmaradó 346.762 korona 83 fillér összegből a rendes tartalékalaphoz további 53.449 korona 47 fillér, a biztosítási tartalékalaphoz pedig 68.711 korona 60 fillér csatolandó, miáltal az előbbi 2.700.000, az utóbbi pedig 2.500.000 korona összegre fog emelkedni. A fennmaradó 224.601 korona 56 fillér új számlára átvándó. A közgyűlés után megalakult az igazgatóság, melyen a társulat s az igazgatóság elnökévé Lederer Sándor lovag, alelnökké pedig Burchardt-Bélaváry Konrád és Matlekovits Sándor dr. választottak meg.

A Magyar Jelzalog Hitelbank e hó 26-án tartotta XXXIII. évi rendes közgyűlését madarasi Beck Nándor elnöklésével. Az 5.850.153 koronányi tiszta nyereségből a forgalomban levő 200.000 darab teljesen befizetett részvény után egyenkint 25 franknyi osztalékot már április 1-én fizet a bank, (amiely osztalék 10 százalékos arányban lesz), 30.000 korona az intézet tisztviselői és szolgálai nyugdíjintézeté-nek javadalmazására, 40.000 korona pedig az intézeti tisztviselők és szolgálai külön jutalmazására fordítatik és a fennmaradó 721.472 K. 89 f. új számlára marad. A közgyűlés az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak megadta a felmentvényt és maróthi Fürst László indit-ványára a közgyűlés közfelkiáltással megválasztotta az igazgatóság tagjaivá: Nádasdy Ferencz grófot, Beck Gyula dr. igazgatót és Bernrieder Jánost; a felügyelő-bizottságba rendes tagokká: Sarbó Vilmost, Bamberger Béla dr., Matuska Istvánt és Széchenyi Aladár grófot; póttaggá pedig hevesi Bisicz Lajost. Erre Brachfeld Lajos dr. részvényes megleghangu és általános tetszéssel kísért beszédben mondott köszönetet a részvényesek nevében madarasi Beck Nándor elnökigazgatónak sikeres működéséért, különösen kiemelve azokat a nagy érdemeket, amelyeket azáltal szerzett, hogy a francia piac bizalmát a magyar értékek iránt, dacára az akkor különösen válsá-gos gazdasági viszonyoknak, megszilárdította. Indítványozza, hogy az elnökigazgatónak és az igazgatóságnak, valamint a tisztikarnak a

közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetét fejezze ki. (Élénk éljenzés.) Madarasi Beck Nándor elnök meghatóttan mondott köszönetet úgy a maga, valamint igazgatótársai nevében.

A Budapesti villamos városi vasút rt. márcz. 20-án tartotta évi közgyűlését. A hálózat okszerű kiegészítése és kibővítése érdeké-ben kifejtett tevékenységről a társaságnak a kormányhatóság és a székes főváros közönsége elé terjesztett javaslatok és tervek, valamint az ezek folytán köztudomás szeit megindított tárgyalások szólnak és a tervek megvalósulása annál inkább remélhető; mert azokhoz a közforgalom általános érdekei fűződnek. A lefolyt évben életbe-leptették a Budapesti közúti vaspálya-társasággal együttesen meg-állapított kölcsönös átszálló forgalmat a budai viszonylatokra nézve. — Az évi mérleg szerint az összes bevétel 3.106.554 K., a kiadás 2.241.997 K. volt, marad tehát a múlt esztendőről áthozott 24.436 K.-val együtt 884.996 korona tiszta nyereség. A részvényeseknek adandó 14 K. = 7% osztalék fejében 814.030 K. fizettetik ki, 14.526 K. a tartalékalapba helyeztetik, 29.052 K. jutalékra, 10.000 K. a nyugdíjalapra fordítatik, a fennmaradó 21.386 K. új számlára iratik át.

HETI POSTA.

Igló. Köszönjük az írásbeli óvációt. A küldeményből egy-kettőt kiszemelünk. Azt hiszszük, most is akad. Üdvözlét.

A sors. Hát bizony nem jól méltóztatott eltalálni. Nem, ez nem a mi gusztusunk. Ez egy in infinitum elhuzható hurka; ha ma-líciózusok akarnánk lenni, kadenziát is csapnánk rá: se füle, se fatka. Hígyje el, mi egyszerűsége és mesterkéletlensége töreksznék és Önök tökéletesen félreértene.

Tóth Keresztur. Tudunkkal egy lapnál sincs. Azt a rovatot pedig már nem is látjuk a lapban.

Versék. Egy-két közölhető vers tengernyi üres habarékban. Ki győzné regisztrálni? Ki győzné azt mind megbírálni? És minek?

Felélős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

»A legjobb árut — olcsóért.« Ez a vezérelve a *Fiumei Kávébehozatali Társaságnak*, mely az által, hogy kicsinyben is eláru-sít, alkalmat ad, hogy a közönség a kávét és a teát egyenesen a forrásnál szerezzék be; ami 20—30% különbséget jelent az áránál és árúnál is. 5 kg. legfinomabb Kuba-kávét 16.50 koronáért, 5 kg. hir-neves Soerabaja keveréket 19.16 koronáért küld elvámolva és bér-mentve *Fiuméből* az egész országban kitűnő hírnévnek örvendő *Fiumei Kávébehozatali Társaság*.

Az urlovasok szövetkezete közli velünk idei meetingjeinek sorozatát a következő rendben: *Alag*: Tavasz meeting, márczius 30., 31., április 2., 3., 5., 6., 8.; *Pozsony*: Tavasz meeting, május 2., 3.; *Alag*: Első nyári meeting, június 12., 14., 15.; *Alag*: Másod-ik nyári meeting, június 29., július 1., 3., 5., 6.; *Siófok*: július 12., 13.; *Alag*: Szeptemberi meeting, szeptember 2., 4., 7., 8.; *Pozsony*: Oszi meeting, szeptember 14., 15.; *Alag*: Novemberi meeting, novem-ber 8., 9. — Az alagi különvonatokra vonatkozólag arról értesü-lünk, hogy az eddigi szokástól eltérőleg csakis I. és II. oszt. vasúti kocsik fognak közlekedni, mely vonatot a versenytér I. helyére ellátott jegyű utasok használhatják, valamint külön csak III. oszt. vasúti kocsik, úgy hogy a versenytér II. helyére ellátott jegyű utasok csakis eme vonatokat használhatják. A forgalom czélyszerű lebonyolítása vé-gett kívánatos, hogy a közönség — saját kényelme szempontjából — kimenet a korábbi, visszajövet pedig lehetőleg a későbbi vonatokat használja. A jegyek a versenytéren láthatólag viselendők.

Az »Első. Biztosító Intézet Katonai Szolgálat Esetére Ő cs. és kir. Fensége József főherczeg védnöksége alatt« (Budapest, IV., Váci-u. 34. sz. f. évi február hóban 1.103.900 koronáról szóló belépési nyilatkozat nyújtott be, s 1.087.480 koronáról szóló kötvény lón kiállítva. Az intézet tudvalevőleg gyermekek számára biztosít tőkéket és járadékokat, a katonai szolgálat költségeinek fedezésére, illetve be nem soroztatás esetén ellátás céljából a nagykoru-ság idejére. Az üzemhaszon a biztosítottaké, s a besorozottak ezenfelül igen jelentékeny külön-jutalékban is részesülnek.

Haris, Zeillinger és Társa

a »kék csillaghoz«

csász. és kir. udvari szállítók

Budapest, IV. ker., Váci-utca 16.

Vászon-, asztalnemű és fehérnemű-raktár. Meny-asszonyi kelengyék.

Legujabb angolzefir, levantin, batist és selyemzefir-bluzokra.

— Minták készséggel küldetnek. —

AMEUBLEMENTS
FONDÉE À PARIS EN 1888.

KÁRPITOS-És DISZÍTÓ

STEINBACH GÁBOR

DECORATEUR

KÖLÖNLEGESSÉGEK FRANCIA ÉS
ANGOL BÚTORSZÖVELEKBEK UGYSZINTÉN
FIMZÉSEKBEK.

MINDEN A BERENDEZÉSI SZAKMÁBA VÁGÓ MUNKÁKRA ÉRVÁLLANDÓ.

BUDAPEST

PODMANICZKY-UTCZA 18

Telefon-szám
20-76.

Gyár-utca sarok.

Budapest fő- és székváros tanácsától izlésteljes tervezetel révén, a milleniumi kiállítási pavillonjában teljesített munkáivalval kitüntetve.

Páris 1900.
Ezüst érem.

MEDAILLE
D'ARGENT.

HÖLGYEKNEKI

Ilona-crème

Legújabb és orvosi szaktekintélyek által is elismert biztos hatású kéz- és arcztisztító-szer, eltávolít minden bőrtisztatlanságot és rövid használat után vakító fehérre és üdév teszi az arcbőrt.

Egy tégely Ilona-crème 1 kor.
Egy dró Ilona-szappan 80 fill.

FIGYELMEZTETÉS! Készítményeim nagy közkeveltsége miatt hamisítványokat hoznak forgalomba. - Csakis az valódi, mely a doboz alján aláírással van ellátva. - Kapható minden gyógyszerertárban.

Szétküldési raktár: Alexander János gyógyszer. Szoblok. - Budapesti főrakt.: Török-féle gyógyszerertárak Király-utca 17. és Andrássy-ut 29. Kerpel-féle gyógyszer. Lipót-körút 28. és Thalmay és Seitz uraknál.

Eszményi kebel

érhető el a PILULES ORIENTALES által, Ratió gyógyszerertárából Párisban, Passage Verdeau 5. Az egyedüli szer, mely két hónap alatt és anélkül, hogy az egészségnek ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel idomának szilárdságát biztosítja. Egy üvegcse ára használati utasítással együtt 6 korona. - Főraktár: Török József Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut 28.

SZÉNÁSY, HOFFMANN és TÁRSA

SELYEMÁRUHÁZA

BUDAPEST, IV. KER., BÉCSI-UTCZA 4.

A

TAVASZI ÉS NYÁRI
ujdonságok

teljes választéka raktárra érkezett. Czégünk elve csak „First Class” gyártmányok elárúsítása. Czégünk az országban az egyedüli, mely Lyon és Páris legelső és leghíresebb gyárosaival közvetlen összeköttetésben áll; az általunk lekötött minták és minőségek kizárólag czégünknel szerezhetők be.

Minden egyes árucikknek

föltétlenül szabott ára

nyíltan — számokkal — van jelölve, ennél fogva a tulajdonságai teljesen ki van zárva.

Minták a vidékre kívánatra bérmentve küldetnek.

SZÉNÁSY, HOFFMANN és TÁRSA

SELYEMÁRUHÁZA

BUDAPEST, IV. KER., BÉCSI-UTCZA 4.

A CERVELLO tanár-féle

IGAZOL és az ehhez szükséges belélegző-készülék, SALUS

a melyet bel- és külföldi kórházakban a tüdő- és légzőszervek bántalmainál kipróbáltak, orvosi rendeltetve minden gyógyszerertárban kapható. —

Pro-pektust és felvilágosítást bérmentve küld a

NÁDOR-gy'gyszerter, Budapest, Váci-körút 17.

VEDJEGY

Akácia-crème
2 kor.

VEDJEGY

Akácia-poudre 1 K.

Legtökéletesebb arcz-tisztító és szépitő-szerek:

Akácia-szappan
1 kor.

Törvényesen védve.
Kapható a gyógyszerertárban.

Főraktár: Kriegner György
Korona-gyár - Budapest, VIII. ker., Mátyás-ut.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
legújabb égvényes
SAVANYU-KUT

STOMATIN
SZÁJ- és FOGÁPOLÓ SZEREK

Szétküldési főraktár:

A ki jó, egészséges, tiszta és fehér fogakat akar, használjon:

STOMATIN-fogport, STOMATIN-fogpasztát vagy STOMATIN-fogpépet.
Ára 1 korona. Ára 1 korona. Ára 70 fillér.

A ki azt akarja, hogy szája tiszta, szagtalan és üde legyen, használjon:

STOMATIN-szájvizet és STOMATIN-szájizt (CACHOU).
Ára 1 korona. Ára 70 fillér.

Honi gyártmány. Kapható mindenütt. Budapesti főraktár: TÖRÖK JÓZSEF és dr. EGGER L. és J. urak gyógyszerertárban.

STOMATIN-GYÁR Zombor

Mercur-bank

és váltó-üzlet részv.-társ.

BUDAPEST IV. ker., Váci-utca 37.
(Saját ház.)

ÉRTÉKPAPIROK

vétele és eladása
a napi árfolyam szerint.

KÖLCSÖNÖK

értékpapírokra a leg-
előnyösebb feltételek mellett. *****

Takarék
betétek:

4%

ERDÉLYI

CS. ÉS KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZ.

BUDAPEST,
IV., Ujvilág-utca 2.
Kossuth Lajos-utca
sarkán.

FÉNYKÉPFELVÉTELEK

izléses, művészi kivitelben.

KÜLÖN OSZTÁLY KÜLSŐ, HÁZONKIVÜLI FÉNYKÉPFELVÉTELRE.

ALAPÍTOTT 1846-BAN

EREDŐ ÉS FIAT

CS. ÉS KIR. SZAB.

nyereg-, szíj- és bőrpórák gyára.

BUDAPEST,
Károlyi-utca 3 sz.

Nagy választék
lőszerszármak, nyergek,
csukók, zablók, lóporok és
utazó cikkekben legjobb izlési ki-
vitelben jutányos áron.

ELŐIRÁSBAN NYEREGSEKRE TISZT ÚRANK RÉSZÉRE LEGJO-
CSÖBB ÁRÁKON.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

M kir. államvasutak.

Pótlék életbeléptetése
az északkeleti—keleti sze-
mélyforgalmu dijszabáshoz.

A m. kir. államvasutak igaz-
gatóságától vett értesítés sze-
rint a fenti forgalomban 1899.
évi október hó 1-től érvényes
személy- és podgyászdíjszabás-
hoz f. évi április hó 1-én a II.
pótlék lép életbe, mely többek
között a m. kir. államvasutak és
a bolgár államvasutak vonalain
beszedendő, új, leszállított pod-
gyászviteldijakat, valamint azon
új határozmányt tartalmazza,
mely szerint a bolgár állam-
vasutak ezentúl podgyász-sza-
badsult nem engedélyeznek.

Ezen pótlék a m. kir. állam-
vasutak dijszabás-elárúsító iro-
dájában (Budapest, VI. Csengery-
utca 33. sz. II. emelet) ötven
filléért kapható.

II. pótlék életbeléptetése az
osztrák—magyar—szerb—bol-
gár—keleti személyforgalmi di-
jszabáshoz.

A m. kir. államvasutak igaz-
gatóságától vett értesítés sze-
rint a fenti forgalomban 1900. évi
július hó 1-étől érvényes sze-
mély- és podgyászdíjszabáshoz
f. évi április hó 1-én a II. pótlék
lép életbe, mely a bolgár
államvasutak vonalai után be-
szedendő új, leszállított pod-
gyászviteldijakat, valamint azon
határozmányt tartalmazza, hogy
a bolgár államvasutak vonalai-
kon nem engedélyeznek többé
podgyászszabadsult.

Ezen pótlék példányai a m.
kir. államvasutak dijszabás-elárú-
sító irodájában (VI., Csengery-
utca 33. sz. II. emelet) husz
filléért kaphatók.

Az igazgatóság.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

A HÉT eddig megjelent
összes köteteihez

(egy évfolyam két kötet)
kötetenként 2 kor. 60 fil.
előleges beküldése után,
portómentesen kaphatók
A HÉT kiadóhivatalában
***** Budapest. *****
VIII., Röck Szilárd-u. 18.

Ha jó

KÁVÉT

ahar inni, rendeljen a

FIUMEI ***
KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁGTÓL

Tulajdonos Virág Jenő.

Postafiók 77.	FIUMÉBÓL	Postafiók 77.
5 kg. Kuba-kávét	kor. 16-50	
5 kg. Ceylon-kávét	« 16-50	
5 kg. Mocca-kávét	» 16-50	
5 kg. New-Kuba-kávét	« 15—	
5 kg. Manilla-kávét	« 13-50	

Híressé vált remek kávékeverék:

2 kg. Soerabaja
1½ kg. Modjokerto-Jáva
1½ kg. Brabatos-Mocca
5 kg. 19 kor. 16 fillér.

a kávéhoz csomagolható

¼ kg. **Imperial-tea** 3 kor. 20 fil.

Minden elvámolva és bérmentve utánvétellel
vagy a pénz előzetes beküldése után.

**Árlap ingyen és
bérmentve.**

Deckert és Homolka

távíró-, távbeszélő-, villámhárító- és villamvilágítási berendezők

Gyár és iroda: BUDAPESTEN V., Dorottya-utca 8.
VI., Izabella-utca 88.

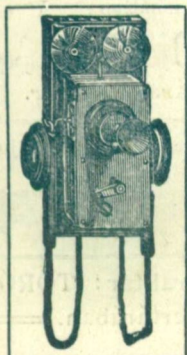
A magyar királyi államvasutak szállítói.

A hangosan szóló grafit-mikrofon

feltalálói és szabadalom tulajdonosai.
Készít: telefonberendezéseket köz-
ponttal v. körkapcsolással, elvállalja
regi berendezéseknek a egyes készülékek-
nek alapos átalakítását, továbbá: vil-
lámhárítók, házi sürgönyök, tűz- és
vízjelző berendezések készítését leg-
jutányosabb áron.

Telefon automatákkal kombinált váltó-
áramu önműködő berendezés jelzésadásra
vasutak számára.

Árjegyzékek, költségvetések ingyen és
bérmentve.

Ha őszül a haja, használja a

„STELLA”-

vizet, — HAIR REGENERATOR —
mely nem fest, hanem a haj
eredeti színét adja vissza.

Üvegje 2 korona.

ZOLTÁN BÉLA

6 cs. és kir. fens. József főherceg
udv. szállítója gyógyszerárában:

BUDAPEST, V., Sétatér-utca. (Szabadság-tér sarkán.)